Poštarina plaćena u gotovom

USTAŠA

VIJESNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

GOD. XII. ZAGREB, 29. OŽUJKA 1942. BROJ 13

USTAŠA-MUČENIK [illegible]PE JAVOR

JEDINICE
HRVATSKIH
ORUŽANIH SNAGA
U MIMOHODU

POGLAVNIK POLAZI
U DOMOBRANSKU
VOJARNU

POGLAVNIK
POZDRAVLJA
HRVATSKE
DOMOBRANCE

U GLAVNOM USTAŠKOM STANU

CIJENA 2 KUNE

USTAŠA

VIJESNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

GOD. XII. ZAGREB, 29. OŽUJKA 1942. BROJ 13

Mučenik, vjernik i ustaša Stipe Javor

Prošavši preko životne Golgote jednog mučenika u času, dok cijela Hrvatska stoji u sjeni tragedije i tamnice, vješala i mrtvih domova, lik Stipe Javora poprima neko više značenje, koje nije ograničeno ličnošću pojedinca, već postaje znamen one patnje i otpornosti, mučeništva i junaštva što ga u sebi nosi ustaštvo. Jer ustaštvo je revolucija, a revolucija je žrtva i patnja, stradanje i pregaranje, to je odabiranje onog puta koji se zove bol — — — Pođosmo putem najveće boli, da dođemo s našim križem na Golgotu Hrvatske i da u tami velikog petka ugledamo prvi odsjev našeg uskrsnuća — — — — Velika bol i još veća vjera, velika žrtva i još veće junaštvo, to je lik Stipe Javora.

Javor je revolucionarac i buntovnik!
Javor je mučenik i vjernik!
Javor je čovjek snage i čovjek vjere!
Javor je ustaša!

Tko da shvati Golgotu čovjeka i »ustaškog Krista«, a da nerazdruživo ne poveže Javora čovjeka i Javora ustašu, jer samo ta snaga vjere stvara i snagu Golgote. To Javor spaja u jedno i ostavlja mučeništvo, koje postaje znamen naše borbene prošlosti, znamen sadržaja naših mukotrpnih i mučeničkih doživljenja. Javor je naša prošlost, Javor je ustaški put, Javor je sudbinska prošlost hrvatstva i znamen one snage koja je odvaljena od našeg bića prostrujila preko našeg zbivanja među zidinama i mrtvim domovina i stopila se s našom vječnom snagom tamo gdje su Šestine i Rakovica i hram naših mučenika i tamo gdje počinje revolucija hrvatskog velikog tjedna i uskrsnuća.

Došao je na poprište našeg političkog stremljenja s hrvatskog sela: krša, poput Starčevića, ponijevši sa sobom ono iskonsko nasljeđe borbenosti, otpora i nepopustljivosti, vođen bezgraničnom hrvatskom vjerom u pobjedu hrvatstva. Tu baštinu otaca i rodnog krša on zacrtava kao životni put političara, i misao rođena negdje u dušama i patnjama djedova vrije kao životno vrelo snage, koju Javor unosi u svoju okolinu i među svoje supatnike, i on, prvi patnik postaje i prvi vjernik i prvi tješitelj. Muževno lice i oštri pogled samo su odraz onoga što duša nosi i osjeća i što kroz čitavi Javorov život nijesu mogli shvatiti njegovi suvremenici. Snaga hrvatske misli cvala je u njemu poput vječnog proljeća revolucije i Javor već pedesetgodišnjak traži mladi naraštaj, jer tu osjeća istovjetnost one snage, koja u Rakovici nazire svoje mesijanstvo.

Javor postaje duša revolucionarne mladosti i u kaptolskim katakombama i na svim sastancima, on ulazi u prvi ustaški roj i naglašuje sredstva revolucionarne borbe, vodi živu djelatnost i pripremanje, i kad Poglavnik odlazi u emigraciju, Javor postaje ona veza, koja veže ustaške redove u domovini i njihovog vođu u tuđini, on prihvaća borbu naroda i tirana osjećajući već tada veličinu borbe u veličini lične i obiteljske žrtve. Već koncem godine 1929. svojim primjerom pokazuje put hrvatstva, i dok tamničke zidine čuvaju u svojoj tajnovitosti tragediju i mučeništvo jednog čovjeka, Javor ustaša postaje Javor mučenik povezavši snagu ustaštva u snagu žrtve. Trpi kao razapeti Krist i kada je najviše trebalo da bude tješen, on tješi i druge bodri, obilazi od ćelije do ćelije i ulijeva u duše onu nadnaravnu snagu koju nosi u sebi. On, mučenik i ustaša, on apostol revolucije, postaje apostol patnje mrtvih domova.

Apostol patnje vjeruje još jače i iza zidina i ćelija, on vjeruje u pobjedu žrtve, revolucije i Hrvatske, i kad zauvijek zaklapa svoje mučeničke oči, on umire da živi s vjerom u uskrsnuće Hrvatske.

Apostol žrtve i vjere prošao je kao razapeti Krist našom Golgotom, prošao je kao znamen ustaškog mučeništva i žrtvovanja, kao znamen naše Golgote i borbene prošlosti.

Javor je znamen ustaške žrtve, pregaranja, vjere i pobjede.

Javor je mučenik, vjernik i ustaša!

P—o.

Stipe Javor o tamnim silama kazniona

Odnos Stipe Javora prema komunizmu

U doba, kada su mnogi naši sinovi čamili po srpskim tamnicama, nastojali su neki jugo-komunisti prikazati prisno prijateljstvo i suradnju hrvatskih osuđenika i pozatvaranih komunista. O nekoj suradnji i zajedničkom radu ne može biti ni govora. Da bi na neki način dokazali spomenutu laž izdali su zajedničkim silama knjižicu g. 1936. »Robija«. Zapisci hrvatskih političkih kažnjenika, pod imenom tadanjeg mladog komuniste-studenta Rubčića. Povodom tih drskih lažnih glasina održao je pokojni Stipe Javor hrvatskim kažnjenicima govor iz kojeg jedan dio prenosimo:

...« »neznam ,ali je ipak moguće, da imademo naše hrvatske braće ovdje u kaznioni, kojima nije poznat cilj za kojim idu i teže »drugovi« komunisti u Jugoslaviji te način borbe t. j. taktika, kojom žele taj cilj postići. Biti ću toliko slobodan, da to, ovdje u kratkim crtama iznesem, pa da se vidi i prosudi u koliko imadem pravo ili ne u mojoj protivnosti prema svakoj zajednici hrvatskih nacionalista s komunistima.

Glavni cilj komunista jest, kao svagdje, tako i u Jugoslaviji i uopće na Balkanu, postići unutarnje uređenje na bazi komunističkoj i to po ideologiji Marks—Lenjin, a koja je u Rusiji, gdje je ta ideologija u cijelosti bila provedena, tako rekuć u većini svojih eksperimenata, doživila fiasko, te izgleda, da nije daleko vrijeme podpunog sloma te komunističke ideologije.

Za gore označeni cilj postići treba jednu sveopću revoluciju, bilo na čitavom Balkanu, bilo samo u Jugoslaviji, t .j. prema prilikama i mogućnostima. Sveopća ili samo politička revolucija ne postizava se preko noći, i tako lako, a pogotovo ne za Marks-Lenjinovu ideologiju. Za svaku revoluciju treba dugih i velikih priprema. Treba mnogo truda i žrtatva, dok se narod na to pripremi, poduči i upozna za čim ta i takova revolucija ide i teži i koje koristi i tekovine za narod ista sobom donosi.

Cilj komunista nije rušiti Jugoslaviju. Oni dapače žele, ako im ne uspije provesti balkansku sovjetsku konfederaciju, da barem tu trulu Jugoslaviju prošire na Bugarsku.

Naprotiv, kako je svakome poznato, cilj hrvatskih nacionalista je slobodna, samostalna i ujedinjena hrvatska država u svim njezinim historijskim granicama.

Taktika, kojom žele komunisti dovesti nas do komunističke revolucije, te postići svoj cilj, sastoji se u organiziranju svojih pristaša, kojih je broj danas zaista minimalan, te u papirnatoj propagandi, kojom oni revolucioniraju široke mase.

Komunističku propagandu u kaznioni provađaju komunisti među hrvatskim nacionalistima, a također i među kriminalnim kažnjenicima.

Međutim svatko se vara, ako misli da će komunisti sada mirno pustiti kažnjenike uživati tako teško stečene i izvojštene tekovine. Prema njihovom komunističkom sudu mirovanjem omlohavi borbenost, ljudi postaju za njih indiferentni, tromi i lijeni, te prijeti pogibao, da jednog dana komunisti izgube sve simpatije kažnjenika, dapače i isti dominantni položaj.

Tu moju tvrdnju najbolje dokazuje činjenica iz prošlih godina u ovoj kaznioni i to preko, u glavnoj zgradi, gdje su imali sve moguće beneficije, takorekuć pravu sovjetsku republiku. Pa ipak su išli u borbu s novim zahtjevima, koji su sizali u nemogućnost i time izgubili sve što su imali, skrušeno priznavajući, **»da su se prenaglili«.**

Prošle godine bio je isti slučaj. Da se izvojuje natrag sve izgubljene beneficije, izrađena je dozvolom uprave predstavka na ministarstvo. Koncepcija iste trebala je preko mjesec dana vremena, a sadržala je 22 točke. Komunisti su nakon 4 tjedna počeli forsirati, što predstavka još nije riješena. Inače su bili obaviješteni, da se na njoj radi i da će biti povoljno riješena, jer je u tom pravcu intervenirala jedna osoba, ali da se samo pričeka još kojih 14 dana. Izgleda da ovo nije išlo u račun »drugovima«, jer je njima trebala borba, te su naprosto zaskočili naše hrvatske nacionaliste i izazvali one poznate izgrede s kojima je sve što se postiglo, propalo, dakako, opet cinički priznavajući »Zaletili smo se«, a biti će takovih priznanja tako dugo, dokle god će komunisti imati pomoć naše hrvatske nacionalističke braće.

Draga braćo! Mi politički kažnjenici predstavljamo ništa više ni manje, nego hrvatske nacionalističke ratne zarobljenike. Kako god država ne traži od ratnog zarobljenika, da još u ropstvu vrši neke državljanske i vojničke dužnosti, tako isto nacionalno-političke stranke ne traže od svojih pristaša, koji se nalaze na izvršivanju kazna u kazniovnicama, da tamo vrše neku političku propagandu, ili borbu. A ako se ipak poduzima kakva borba, to može bti samo za poboljšanje svog položaja.

Ja na primjer sam za sebe, bio bi više za jednu podpuno katoličku askezu, nego ma za kakove beneficije, jer ih moram primati iz ruku onih, protiv kojih sam se digao u borbu. Nu pošto znadem, da je to za većinu nemoguće, pogotovo za mlađe, a k tomu još s velikom mnogogodišnjom robijom to ne ću biti protiv borbi za poboljšanje svog položaja, što više, spreman sam istu borbu podupirati, ali samo onda, ako će ta biti samostalna t. j. borba hrvatskih nacionalista bez komunista. Takova borba bila bi moguća sa 100 postotnim izgledom na uspjeh. Zahtjevi, koji bi se postavili, trebali bi biti točno fiksirani i ne pretjerani, a po prilici ovako: (tu Javor navodi u 14 točaka potrebe političkih kažnjenika, i već u prvoj podcrtava: Svi nacionalno-politički hrvatski kažnjenici trebali bi biti odvojeni od komunista i kriminalnih kažnjenika.) Na koncu završava... »Mislim, da bi ovaj način borbe bio mnogo uspješniji i po nas korisniji ,nego svi dosadanji, koji su se provađali u zajednici s komunistima, a što je najglavnije, nakon izvojevane pobjede, mi bi hrvatski nacionalisti mirno u kaznionama svoje na robiji uživali plodove naše mučne, ali i samostalne borbe. Ujedno bi pokazali svima mogućnost naše podpune samostalnosti na svim linijama, a koje nam protivnici komunisti niječu.«

Ovako je pokojni Stipe Javor mislio o komunizmu, ovako je propovijedao i na slobodi i u kaznioni i pred smrt. To je dokaz svima onima, koji nastoje Stipu Javora i mitrovačke komuniste strpati u istu torbu. Ako je i bilo slabića i odpadnika, bilo je i junaka i vjernika kao što je bio ustaša-mučenik Stipe Javor.

Vrijednost žrtve u političkoj borbi

Mučeništvo Stipe Javora

Ljudska krv je najdragocjeniji sastav za opstanak Bogu najsličnijeg stvora — čovjeka. O gubitku krvi ovisi prestanak života. Dobitkom krvi, život se jača, napreduje, zamrli se organizam pomlađuje. Čovjek svojevoljno daje svoju krv iz čistog, skrajnjeg idealizma. Kad se krv daje, ne daje se zaludu. Besmisleno svoju krv lije samo luđak ili neuračunljiv očajnik.

Nijedno područje ljudskoga djelovanja ne traži toliko napora, snage, žrtve i krvi kao narodni posao za političku slobodu naroda. Političke borce vodi jedna misao vodilja: **Živjeti se ne mora, ali mora se biti slobodan.** Zato su takvi borci najokorjeliji, najuporniji idealno, tako reći, tvrdoglavi u borbi za samostalnost naroda.

Nijedan se narod u Europi ne može pohvaliti tolikim pojedinačnim žrtvama, s njihovom prolivenom krvlju, kao što se može podičiti hrvatski narod. Jedna takva idealna žrtva, koju je neprijatelj sadistički mukama uništio, bio je vrli starina Stipe Javor.

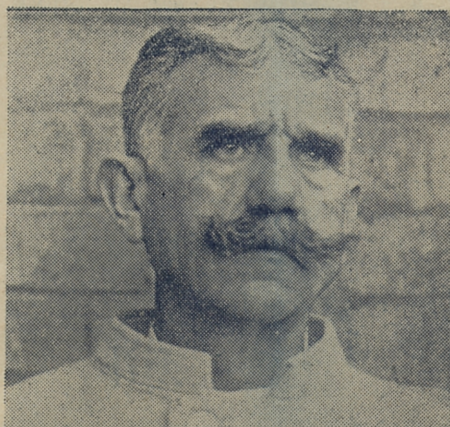
Mistiku muka i patnja Stipe Javora razumiju samo oni, koji shvaćaju što znači umrijeti za drugoga, izdahnuti, da drugi živi. Današnji površni vijek nazvao bi takve luđacima, a herojima one, koji se spretno uklone pogiblima.

Jedan mali narod, tamo negdje na jugoistoku Evrope, bačen u ralje njemu tuđeg orientalizma, počeo je rađati karaktere, koji su za demokratsku zapadnu Europu besposlenjaci i luđaci. Stipu Javora nije nitko razumio i ne razumije nego samo oni, koji su kao i on ili barem idejom njemu slični. On je bio kao radnik-obrtnik osiguran za život, mogao je svojim radom i sposobnostima postati veleindustrijalac, ali nije htio. Radije postaje narodni mučenik. Ne kreće trnovitim putem iz očaja, osobne ili materijalne nesreće, nego slijedi zov krvi, koja se buni protiv narodnog ugnjetavanja.

Bilo je baš u ono vrijeme, kada je strahovlada bila u jeku, vlastima na raspolaganju sva sredstva, a hrvatskih boraca razmjerno prema sili vrlo malen broj. Hrvatske su se snage tek okupljale, da k postavljenom cilju, k oslobođenju stupaju kao jedan. Drugi pravac Stipe Javor nije poznavao, ni za kim, ni s kim, pa ostao sam samcat.

Stipe Javor nije bio fantast, ali je bio fanatik hrvatstva. Tukli su ga na obroke. Mjesto sata odmora ili šetnje makar i u kaznionici, bio je obligatni obrok batina. Kosti su se lomile, meso se kidalo, krv se točila, usta su šutjela, a srce je vapilo: slobodu narodu, hrvatskom narodu.

Stipe je mogao progovoriti: prestanite! Dosta je! Sve ću vam reći... Batine bi odmah prestale, olakšica bi se odmah pružila. Ali on ne će. Šuti ko zaliven, a u sebi pomišlja: podnosi tijelo, podnosi...! Stipe nije izdajnik. Ne odaje svoje drugove niti tajne. On zna, da bi bilo nekarakterno, izdajnički, kada bi mučitelji njegovim priznanjem poveli njegove drugove na vješala. Konačno su ustanovili, da su rane zlostavljanjem teške. Smilovaše mu se i poslaše ga u terapiju na liječenje. Eto Stipi zgode za bježanje, da se ukloni mukama. No on se pokorava nalogu iz vana. Energično odbija svako popuštanje. Izdržati do kraja,

Ustaša-mučenik Stipe Javor

sve do smrti, pobijediti i samu smrt, ali Hrvatska mora živjeti sama za sebe.

Iz teških, otvorenih rana iznakaženog tijela Stipe Javora curila je nedužna krv. Divlje, sadističke mučitelje još je više razjarivala, a kod Hrvata je polučivala samilost i plemenitu, pravednu osvetu. Zato je vijest o smrti Stipe Javora potresla najšire narodne slojeve. Zato je njegov zadnji put bio kao put triumfatora, koji je bio velik u životu, veći u smrti, a najveći u patnjama i bolovima.

Jest! Stipe Javor je triumfirao nad svim tlačiteljima Hrvatske, nad cijelim tajnim i javnim redarstvom, nad srpskom diktatorskom »kraljevskom« krunom, nad čitavom »moćnom« velikom Srbijom. Njegova krv bila je sjeme novih boraca, koji su pošli njegovim stopama. Njegova žrtva postala je nepresušivo vrelo iz koga smo se napajali i crpli snagu za nastavak borbe do konačne pobjede.

Javorova krv, koja se nevina na mukama istočila, prožela je sve niti narodnog života neprobojnom falangom zbijenih redova pokoljenja iza njega. Naraštaj se njom kleo, da će joj naći zadovoljštinu. On je to učinio dajući krv za ideal, za koji je Javor umro: Nezavisnu Državu Hrvatsku.

Prolivena Javorova krv kao i krv ostalih hrvatskih mučenika za nezavisnost Hrvatske jest sveta poput svetačkih relikvija. Raka, koja krije narodne žrtve pale za slobodu, jest poput vječnog svijetla, koje upozoruje, da se u blizini nalazi svetost. Poglavnik je najveći sin hrvatskog naroda, ali su žrtve, koje su dostojno pale za njega i sve nas, veće i od njega i od svih nas. One su veće od najvećih narodnih velikana, koji umiru naravnom smrću. Mukotrpan je narodni posao, pun briga i odgovornosti, ali on se baš zasniva na onome, za što su žrtve pale. Rad narodnih vođa nemoguć je bez narodnih žrtava. Poglavnik je Ustaški pokret zasnovao po žrtvama i na žrtvama. Zato su one temelj rada i države.

Slobodna domovina Hrvatska podiže svojim žrtvama narodni spomenik, Pantheon, na kojem je natpis: »**Ovdje počivaju najbolji i najveći sinovi naroda hrvatskog, njegovi mučenici, koji su svojim herojstvom pospješili uskrsnuće Hrvatske**«.

Žrtva Stipe Javora jest svijetla strana hrvatske povijesti. Njegov lik iskače među nama svima kao lik svetog narodnog mučenika i rijetkog junaka. On nam i preko groba dovikuje: »Časno je i slavno umrijeti za domovinu«. Javor je svojom prolivenom krvlju za domovinu, i svojim patnjama zaslužio častni naslov »Hrvatskog junaka«.

Sretna li je ona zemlja, koja ima junaka-mučenika kao što je naš hrvatski Javor. Javorova žrtva i čelik značaj pobudom su nama svima, da budemo kao i on. Samo Javori su kadri voditi narod do pobjede. Narodni Genij Javorova kova, osiguravaju Hrvatskoj sretan i dostojan život.

Ako se Hrvatska odreče Javora, odrekla se i sebe. Ako zataji štovanje žrtvama poput Javora, zatajila je sebe. Onda je nema, propada. No Hrvatska to ne će učiniti ni milom ni silom. Ona zna, da »Narod, koji mrtve štuje, na prošlosti budućnost si snuje«.

Slava Javoru — Živjeli Javori!

Prof. V. L.

Stipe Javor - uzor borbe, neslomivosti i mučeništva

Uzor borac i uzor ustaša

Kao najsvjetlija stranica naše ustaške borbe, najdivniji primjer stare hrvatske borbenosti, i junaštva, divni dokaz hrvatskoga značaja i hrvatskoga poštenja lebdi danas nad uspostavljenom Nezavisnom Državom Hrvatskom, lebdi velika duša uzor borca i mučenika Stipe Javora.

•

Po prvi put nakon postignuća naše slobode, naše nezavisnosti, po prvi puta nakon oživotvorenja **našin i njegovih ideala**, prvi put nakon postignuća svega onog, što su hrvatska pokolenja tražila, možemo dostojno proslaviti, bolje rečeno sjećati se, slobodno i dostojno obljetnice smrti najvećeg mučenika novije hrvatske povijesti, divovskog borca i značaja, uzornog ustaše, kojeg njegovi supatnici i suborci u tamnici prozvaše Kristom, našeg Stipe Javora.

•

Godinama i godinama nismo se mogli slobodno sjećati njegova života, njegova rada i njegova mučeništva. O tom iza Poglavnika najvećem ustaši, najvećem borcu i mučeniku, godinama smo morali šutiti. Hrvatska nije smjela ništa znati o Javoru, Hrvatska ga nije smjela slaviti, njegovo se ime nije smjelo izustiti, o njemu su naši pjesnici i kazališni umjetnici morali šutjeti. Jer, znati nešto o Stipi Javoru, govoriti o njegovim djelima i njegovoj smrti, značilo je najveći zločin u groznoj tamnici, koja je nosila ime Jugoslavija. Govoriti o njemu, značilo bi probuditi hrvatski narod, značilo bi oduševljavati hrvatsku mladež, značilo bi pobuđivati hrvatske borce na borbu, na ustrajnost i na mučeništvo. **On, koji je čitav svoj život posvetio domovini, koji je sve svoje sile uložio i čitav svoj život posvetio Hrvatskoj, Poglavniku i ustaškoj oslobodilačkoj borbi, morao je kroz dugi niz godina ostati posve nepoznat hrvatskoj javnosti, napose hrvatskoj mladeži.**

•

Stipe Javor je sin kršne Like, sin naših gora i planina, koje rađaju junake, sokolove, borce, sin je Starčevićeve domaje, sin je Velebitske gore naše, koja rađa ustaše. Već u koljevci on je Starčevićanac, jer je već iz majčinih grudiju, iz krvi svojih roditelja, usisao veliku ideju Starčevića. On je sin malih ljudi, dijete siromašnog poštenog gorskog kraja, te kao takav već u mladim godinama mora poput tolikih naših čestitih ljudi poći u daleki kraj, trbuhom za kruhom. Putuje po Hrvatskoj, putuje po svijetu, uvijek radeć i u znoju lica svoga jede svagdašnji kruh. Na tom putovanju, na tom radu, stiče iskustva. U to vrijeme razvija se u njemu ona prirođena nadarenost našeg malog čovjeka, na tom putovanju i na tom poslu, s iskustvima se razvija i značaj, borbenost, starčevićanstvo.

Stipe Javor kao sljedbenik Starčevića prilazi pravaštvu. U Hrvatskoj

Javor u mladim godinama sa svojom obitelju

Stranci prava zagovornik je najodlučnije, mladenačke i revolucionalne borbe, te kao takav postaje ubrzo najvjernijim suradnikom Poglavnika, dra. Ante Pavelića. Stipe Javor, i ako u godinama, uz sam stranački organizatorni rad, prianja napose uz rad prikupljanju Pravaške revolucionalne mladeži, započet po Poglavniku. U tom radu postaje mu prvim suradnikom i pomoćnikom, pa ga od godine 1925. pa do uhićenja i zatvora uvijek vidimo po Zagrebu i pokrajini u društvu s mladima, koje osvješćuje, prikuplja pod Starčevićevom zastavom i koje svojom živom riječi i napose svojim divnim primjerom, priprema za tešku ustašku borbu, koju provodi Poglavnik. Osnutak mnogobrojnih ogranaka Pravaške revolucionalne mladeži u Zagrebu i drugim krajevima Hrvatske, koja je postala maticom Ustaškom pokreta, zasluga je najviše Stipe Javora. On s tom mladeži radi, živi, bori se, zajedno s njom demonstrira, upućuje ju, bodri ju, a kad bi se ona mladenački možda negdje zaletila, nastupa kao sudac, posrednik, brat, otac.

Uloga Stipe Javora dolazi napose do izražaja koncem godine 1928., kad je Ustaški pokret već u prosincu bio punim mahom zahvatio svojim djelovanjem. Nakon njegovog poznatog nastupa u Oblasnoj skupštini u Zagrebu, gdje je kao zamjenik dra Pavelića došao na njegovo mjesto, kad je Poglavnik izabran za narodnog zastupnika. Stipe Javor nebrojeno puta dolazi do izražaja tokom ustaške borbe sve do proglašenja diktature. Odlaskom pak Poglavnika u emigraciju, Stipe Javor preuzima cjelokupno rukovodstvo ustaške djelatnosti u domovini i postaje vezom između domovine i Poglavnika, u koju svrhu mnogo putuje u inozemstvo i po svim krajevima Hrvatske, gdje uz najveće pogibelji dolazi u doticaj s pojedinim povjerenicima i ustaškim borcima, koje bodri, potiče na djelatni ustaški rad, i s kojima je uvijek u najužem dodiru. **Stipe Javor predvodi prve ustaške rojeve u Zagrebu, biva zajedno s prvom skupinom ustaša koncem godine 1929. uhićen i na najstrahovitiji način mučen, s njima zajedno osuđen i poslan na robiju.**

Veličina Stipe Javora došla je do izražaja baš u tim danima, kad od konca listopada 1929. pa sve do svoje mučeničke smrti u Mitrovačkoj tamnici, gdje je proboravio više u tamnoj sobici sapet okovima nego li u svojoj redovitoj ćeliji, ne samo da je izdržao sve muke i patnje, nego gdje je kroz čitavo vrijeme bio svima drugima otac, prijatelj, savjetnik, boditelj i učitelj. **I onda, kad već gotovo pod težinom okova i svih drugih muka ispušta svoju patničku dušu, on u pismenoj poruci na dra Mačka kaže, da njegove muke ne smiju biti razlogom nikakvog popuštanja spram Beograda, već da usprkos toga hrvatsko vodstvo mora — u probitku Hrvatske — nepopustljivo ostati na stanovištu Nezavisne Države Hrvatske,**

dakle nepopustljive borbe, koja će jedina dovesti do uspjeha i pobjede.

*

Stipe Javor bio je hrast koga nikakva bura ne može privinuti, ne može slomiti. Mogla ga je slomiti samo sjekira, samo najgrublja sila, samo lanac i puška, samo teška bolest, koja je kao posljedica svih pretrpljenih muka neminovno morala doći. **Stipe Javor nije klonuo duševno. Ni onda kad su s njegovog mučeničkog tijela u uzama zagrebačkog redarstva visile krpe mesa,** u kojima je časovima još uvijek smogao snage i našao prilike, da kriomice otvori okance na ćelijama svojih sudrugova i supatnika, kojima bi tihim glasom rekao: »Ne popustiti, budimo dostojni naše borbe«. Nije popustio ni u Lepoglavi, kad je tjedan za tjednom na svom tijelu morao iskusiti sve strahote tako zvanog kratkog veza, nije popustio ni u Mitrovačkoj tamnici, gdje je također morao prolaziti kroz sve paklene muke, kojima su ga podvrgnuli svako malo vremena okrutni beogradski slugani.

Stipe Javor je živio i umro ustaški.

On je svojim primjerom pokazao, kako treba za Hrvatsku živjeti, a ako je potrebno za nju i umrijeti. On je najsvjetliji primjer ne samo ustaškoga borca, nego i primjer ustaške spremnosti, ustaške nepopustljivosti, ustaškoga mučeništva.

Veličinu Stipe Javora mogu svatiti i razumjeti najviše oni njegovi suborci, koji su zajedno s njim ustaški radili i koji su bili u njegovom društvu u tamnici. Oni su sa strepnjom u duši očekivali osudu Sudbenog Stola u Zagrebu, znajuć da mu se i redarstvenici i državni odvjetnik pa i sami suci groze sa smrtnom osudom. Kad je pala osuda, svima je bilo lakše pri duši, jer su se svi nadali da će Stipe Javor biti spašen za Hrvatsku, uvjereni, da će on sve tjelesne rane i sve muke, koje ga još čekaju, moći svladati.

Nažalost, ta se želja nije ožitvorila. Ono, što je morao podnijeti i što je podnio Stipe Javor, nitko na svijetu ne bi bio mogao podnijeti, pa je stoga i Stipe Javor morao tjelesno podleći. Sluge Beograda shvatili su veličinu i značenje Stipe Javora, uvidili su svu opasnost takvog protivnika, pa su ga stoga na sve moguće načine malo po malo ubijali i na koncu ubili!

*

Stipe Javor! Ime svijetlo, ime značaja, ime borbe, ime poštenja, ime skromnosti, ime poslužnog i svijesnog vojnika, **ime pravog ustaše.**

Stipu Javora nije moglo ništa slomiti!

Stipe Javor znao je što hoće, znao je da ustaša mora biti borac, **nesebični borac, znao je, da mnogi od tih boraca moraju postati i mučenici.**

Borac ne poznaje zaprijeka, ne poznaje sporazuma, ne poznaje vrludanja, ne poznaje što je to strah. Borac, ustaša, ne može biti dvoličnik. On može izabrati samo dva puta: **pobjeda ili smrt!**

Za borca, za Hrvata, za ustašu, ne postoji »pol puta«. Za ustašu ne postoji špekulacija, laktaštvo. Ustaša ne može biti slavosrb. **Ustaša može biti samo borac pobjednik ili ustaša mučenik!**

I danas, u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, svaki čestiti Hrvat može biti samo potpun čovjek, muž borbe, muž spremnosti, muž poslušnosti. Ustaša ne pozna vrludanja, on pozna ravni put, koji ide uvijek naprijed, a nikad natrag, nikad polovice. Ustaša mora biti spreman, na čelu sa svojim Poglavnikom, ići ravno i u svakoj zgodi, pa bilo to u Bosni ili na istočnom bojištu, uvijek biti prvi, u prvim redovima, prvi u borbi, pa ako je potrebno i prvi na nišanu, prvi na stratištu. Takva spremnost, samo takvo ustaštvo može opravdati i svaki položaj u ustaškoj Hrvatskoj.

Takav ustaša, takav Hrvat, takav borac bio je ustaša Stipe Javor. **On bi i danas bio takav.** Javor se ni danas ne bi zatvorio kineskim zidom, ne bi u svom uredu igrao gospodina, ne bi obilazio urede i osobe **u namjeri da speltkari protiv onih koji dan i noć rade i koji pod najtežim okolnostima vode borbe i polažu svoje živote.** On bi bio u narodu, s narodom, s ustašama. On bi vjerno izvršavao svaku zapovjed Poglavnika. On bi se borio.

*

Ustaša Stipe Javor tjelesno je umro. Nu njegov duh živi. Njegova mučenička duša ledbi nad mana, bdije nad Poglavnikom i njegovim ustrajnim radom na izgrađivanju i obrani Nezavisne Države Hrvatske.

On je izvršio svoje hrvatsko i ustaško deržanstvo.

Pitamo vas, ustaše, pa i vas nastaše, jeste li spremni u svaki čas i na svakom mjestu — držeć se primjera i odredaba Poglavnika — isto tako spremni, isto tako hrvatski i ustaški, izvršiti deržanstvo!

Primjer Stipe Javora jest dokaz, da se to može, da se to mora! Tko ne će, tko nije sposoban ili spreman, tko nije dostojan poći putem Javora, biti će po ustaškoj Hrvatskoj prije ili poslije **nemilosrdno pregažen.**

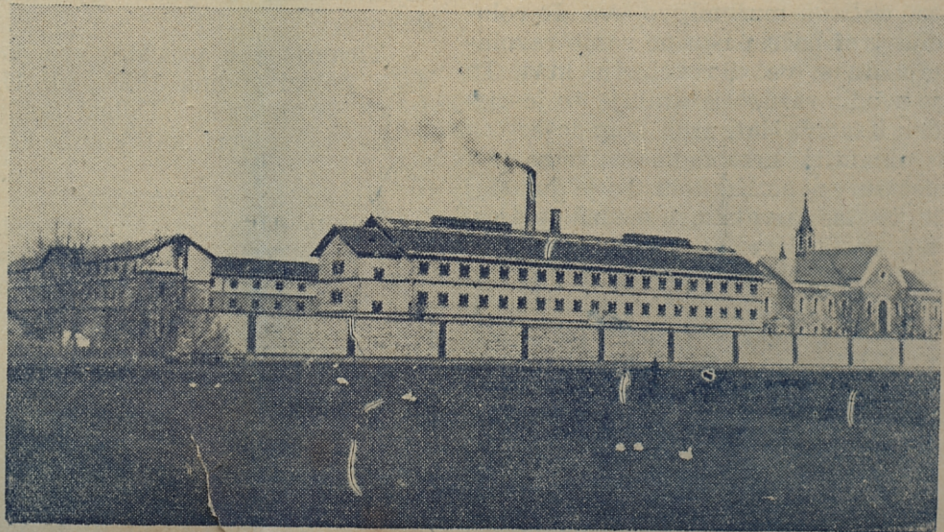
Hrvatska, koja je dala Javore, ne može podnašati nikakve divlje rodoljube, ne može podnašati politikante, špekulante, ne može podnašati slavosrbe nikakve dlake.

Dok je Javora, biti će i Hrvatske. **A u ustaškoj Hrvatskoj hvala Bogu ima mnogo Javora.**

I danas, kad u slobodnoj i Nezavisnoj Državi Hrvatskoj odajemo dužno poštovanje najvećem hrvatskom ustaškom mučeniku Stipi Javoru, koji, kao uzor borac ostaje uvijek s nama, svaki čestiti ustaša kliče:

Za Poglavnika i za Dom uvijek smo spremni!

Mijo Bzik

Mitrovačka kazniona, u kojoj je umro Stipe Javor

Ispovijed jednog mučenika

Križni put Stipe Javora

Dok se još u zraku osjećala neposredna blizina beogradske vojničke tiranije, ustaški revolucionarni pokret u Hrvatskoj dobiva onaj značajni ton, koji je upravo upleten u kasniji politički život. Po prvi puta kod nas, politička borba nije samo nadmetanje i patnja, progon i suprostavljanje, ona je nešto više, što drugačije zvuči i uspijeva, to je revolucija. Nije potrebno da se sađe u podzemlje tiranije, pa da se izbaci ta značajka ondašnje političke borbe, dosta je da se prati razvoj događaja od lipanjskog izazova pa do šestog siječnja, t. j. ono mučno »raskopčavanje lajbeka« ili točnije uvod u balkansku tiraniju. Već to razdoblje baca pravo svijetlo na kasniju borbu, jer Poglavnikove izjave i politički pravac jasno dokazuju, da je već tada u crven-bijeli-plavi upleteno nešto drugo — sadržajnije i svetije — bomba!

To je značajna posljedica lipanjskog izazova, pa dok i sama ulica predosjeća ozbiljniji razvoj događaja i jedan snažniji rasplet, revolucionarna srž stvara svoje prve rojeve i planove, a sve to nakon onako značajnog događaja, kao što je bio drugi sabor Pravaške revolucionarne mladeži u rujnu godine 1928. Treba samo uočiti program i ličnosti tog značajnog dana pa da se uoči sve.

Hrvatska država!

Kult Kvaternika!

To je dosta da se shvati ona dubina i ozbiljnost dana, jer novi naraštaj već je obračunao sa starim predrasudama, i ako se uoči sav onaj razvoj u daljnja tri sudbosnosna mjeseca, onda je razumljivo sve. Revolucija je započela i to ne samo revolucija duha, već i revolucija krvi. To je uvod u razdoblje tiranije, to je ujedno i sadržaj kasnijih događaja.

Pod tim znamenima osniva se prvi ustaški roj na Kaptolu. To je događaj koji ostaje kao kamen međaš povijesnog razdoblja. Zapravo to nije ništa nova, to je logični nastavak previranja i borbe. Taj prvi revolucionarni ustaški roj predstavlja uvod u ono razdoblje »podzemnog revolucionarnog terorizma«, kako je tek bijedno označen onaj snažni pokret, jedne revolucije, koja je sažeta u nekoliko slova.

U. H. R. O.

Ustaški pokret postoji kao misao i vjera i kao revolucija pregnuća. To je već značajno i u prvom ustaškom roju i kasnije.

A prvi ustaški roj bio je mala svetinja za sebe:

Babić, Javor, Soldin, Hranilović!

Svi su mrtvi. Nije ih progutala revolucija, već su oni u njezine žile uštrcali svoju krv, svoju toplu i vatrenu krv.

U tom uskom krugu »naših prvih karbonara« značajna je pojava **Stipe Javora.**

To je zasebno poglavlje.

Jake muževne crte, željezna volja, još snažnija vjera i hrvatstvo, to je duša tog »starog mladića« kojemu je revolucija neko nasljeđe iskonske baštine.

Javor voli mlade. I on dolazi među njih. Točnije Javor voli mladost, jer to je revolucija i uspjeh, to je sloboda

Kažnjenički Javorov spis

i Hrvatska! To ga privlači i u »katakombe« na Kaptolu, zato postaje i duša prvog ustaškog roja, on, vjernik i mučenik, kojemu je sudbina dodijelila tešku Golgotu, njemu Stipi Javoru.

Tiranija već pritište sve jače i jače, dolazi godina 1929., ali U. H. R. O. je na djelu. Odlazi Schlegel, podzemlje se bori, katakombe čuvaju tajne.

Razumijete li glas tame?

Možda bi tamne sjene kaptolskih katakombi pričale mnogo — priču vjernika i sinova smrti — sinova revolucije.

Tiranija je jaka.

Stipe Javor se odupire.

Tiranija je sve jača.

Stipe Javor je otporniji.

Revolucionarne se niti sve jače isprepliću, da se jednoga dana razmrse ili na Velebitu ili 10. travnja.

U. H. R. O. je na djelu.

Tako je bilo kroz čitavu godinu 1929. Redarstvo grozničavo traži one tajne niti tjednima i mjesecima i konačno izdajom ulazi u trag. To je bilo u listopadu iste godine i već 31. listopada uhićen je Stipe Javor, a malo kasnije Soldin i Hranilović.

Zatvaraju se tamnička vrata zauvijek. Javor ustaša postaje Javor mučenik, Javor znamen i Javor žrtva. On živi, ali za žrtvu i za — slobodu.

Golgota započinje . . . Samo se čuje prigušeni šapat ispovijedi jednog mučenika.

Križni put započinje

»Uhićen sam 31. listopada godine 1929., piše ustaški Krist, zbog nepovlasnog nošenja oružja. Dne 3. studenog iste godine predveden sam pred šefa zagrebačke policije dra. Bedekovića, koji me je dočekao u svojoj sobi na policiji i odmah počeo ćuškati po licu i tući šakama po glavi uz pitanje, gdje se nalaze revolveri. Na moj odgovor da neznam, on je dao nalog: »Udrite ga!« Kad je vidio kako me četvorica stražara i detektiva tuku šakama, kundacima i nogama, poviknuo je: »Nemojte ga još ubiti, on nam mora sve ispripovijedati«. Nakon toga sam izveden natrag u ćeliju. Ovdje me je posjetio zapovjednik straže Boško Pavlović i dao mi je postaviti okove na noge. On i jedan stražar te detiktiv odveli su me na to u kuhinju u drugom spratu. Tu me je Boško Pavlović udario šakom po glavi, vilici i nosu i tako me okrvario. Gušio me je palcima i čepao nožnim prstima, a da se ne čuje moj jauk držao je detektiv Narančić na mojim ustima mokru krpu. Kod ovih zlostavljanja govorio je Pavlović:

»Kaži bar da si dobio revolvere, pa ne trebaš kazati kome si ih dao. Čekaj malo čekaj, bit ćeš mekan kao vuna. Vas stare separatiste i frankovce ćemo poubijati, jer je to državna nužda. Za jedinstvo moraju padati glave.«

Na to su me dopratili natrag u ćeliju i svezali ruke na leđima. Nakon ovih muka još isti dan bio sam otpremljen u ćiliju broj 8. u prvom katu. Tamo su me izuli i tako bosa i s okovima na nogama i s rukama svezanima na leđima objesiše me na klinčanicu s licem okrenutim k zidu. Ta-

ko sam visio od 11 sati prije podne do 7 sati na večer.

Drugi dan iza toga došao je k meni u ćeliju nadsavjetnik Vasiljević i kazao mi je, da se on ponudio šefu, da me nagovori na priznanje.

»Priznajte ono zašto vas terete, inače će i dušu u vama ubiti.«

Dne 4. studenog u noći oko 11.30 odveo me je iz ćelije s okovima na nogama stražar Savo Nikšić u treći kat u veliku detektivsku sobu broj 41. Iz ove sobe poveli su me odmah u jednu manju kraj nje. Tu su mi silom izuli cipele, svezali ruke na leđa, povalili me na pod i lancima stegli ruke k nogama.

U takvom položaju tukli su me žilama po nogama. Ja sam vikao i jaukao od boli, a oni su mi na to umotali glavu u jednu kišnu kabanicu punu prašine te nastavili mučenjem. Još su me udarili nogama i po meni gazili. Kada su me na taj način izmučili, povjesili su me na dva stolca između kojih su provukli pušku na kojoj sam visio. Nastavili su batinanjem tako dugo, dok nisam pao u nesvjest. Kad sam došao k svijesti bila mi je glava uronjena u posudu vode. Nakon batinanja noge su mi bile tako otečene, da nisam mogao obuti cipele. Kada sam se vratio u ćeliju povikao sam od boli, a stražar Nikšić me tješio:

»Evo, moj, Javore, to nije ništa, ti ćeš na Mirogoj.«

Kad sam došao u ćeliju bilo je oko 2 sata poslije pola noći. Ležati sam morao s natečenim nogama i okovima na goloj daski, a ni gunja mi nijesu dali. Na noge se nisam mogao osloniti, razni posjeti stražara, detektiva i sličnih bili su samo izazovi i nagovaranja:

»Priznaj, bit ćeš odvezan. Svi te terete, da si kolovođa i da si svima dao oružje.

Ili priznaj, ili ćeš na groblje.«

Iskušenje

»Jednog dana su mi doveli u ćeliju rasplakanu kćerku 15 godišnju učenicu srednje škole, i ona mi je saopćila, da mi je žena pred tri dana uhićena, a trgovina kroz cijelo vrijeme zatvorena, dok sestra 18 godišnja kćerka plače za majkom.

Ovo me je tako potreslo, da sam podpisao neistinite izjave koje su mi nudili u raznim zapisnicima, a samo zato, da mi ženu puste.

Dne 13. studenog iste godine došli su k meni dvojica detektiva i jedan stražar u ćeliju. Noge su mi bile još otečene i usprkos toga oni su mi dali okove, privukli me do klinčanice na zidu i još mi dali jedno uže preko prsiju, jer nijesam mogao uspravno stajati. Udarali su me koje kuda šakama i nogama, dok nisam pao u nesvijest. Ovako objašenog ostavili su me u nesvjestici, dok me kasnije nije našao stražar Dojić i skinuo me dolje.

Tek 18. studenog bio sam predveden policijskom liječniku.

Još 18 mjeseci nakon zlostavljanja imam rane na nogama. Prsti na rukama su mi ukočeni, a čitavo me tijelo boli« — — —

Boli — — —

To je ispovjed jednog mučenika — — —

Među zidinama

Golgota Stipe Javora nastavlja se mjesecima, ali on je otporniji, on nosi u sebi onu nadnaravnu snagu vjernika, koja prelazi na druge i za vrijeme istrage i kasnije na raspravi, koja svršava sa 118 godina teške tamnice i dvije smrtne osude nad sudionicima Javorove grupe.

Sam Javor osuđen je na 20 godina robije, što znači produljenje križnog puta koji se nastavlja među kaznioničkim zidinama. Mučenik trpi i dalje bol žrtve, što mu priznavaju čak i ljevičari robijaši u klevetničkoj knjizi robije.

»Koncem godine 1931. dođe u Lepoglavu grupa boraca (Javor i drugovi). Upravnik Spasojević ih dočeka kao što već jedan beogradski sluga može dočekati hrvatske borce. Još dok su izdržavali prvostepenu kaznu tj. 3 mjeseca samice, imali su prilike da osjete na sebi Spasojevićevu mržnju.

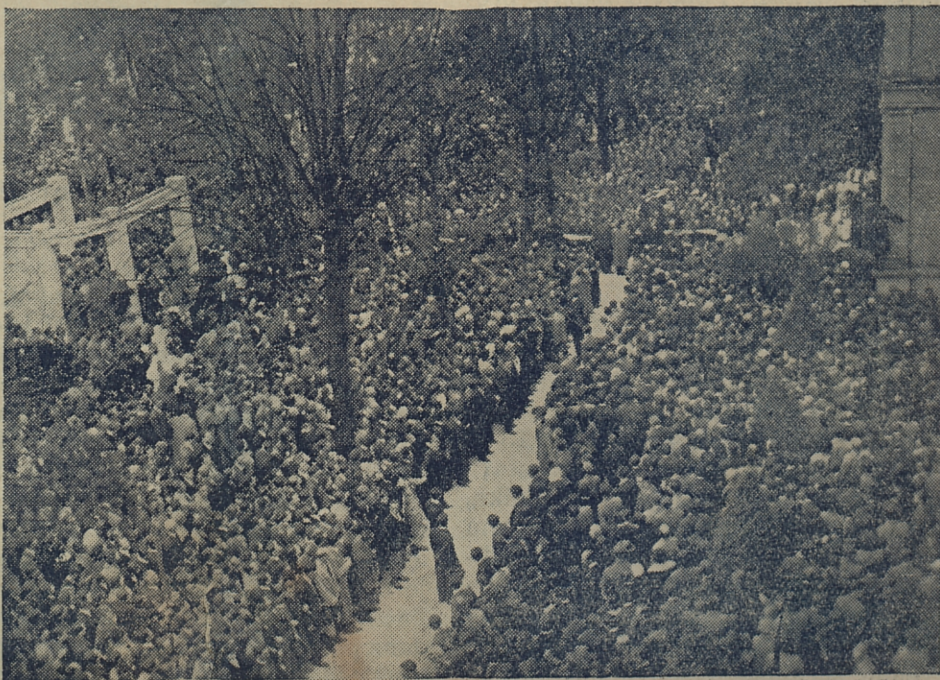
Poslije, kad su prešli u drugostepenu kaznu, uprava im nije htjela dati zajedničku sobu, nego ih je dulje zadržala u samicama. Radili su kao i kriminalci po svim radionicama. Bili su izvrgnuti vječitom izazivanju sa strne stražara, koji su se natjecali tko da ih više ponizi. Išlo se tako daleko, da su ih stavljali pod nadzor povjerljivih kriminalaca. Dakako, da sve to skupa nije moglo skršiti stare i prokušane hrvatske nacionalne borce kao što je bio Stipe Javor i njegovi drugovi. No upravnik Spasojević htio je pošto poto, da izazove osuđenike Hrvate, da ih može kažnjavati onako na svoj način. Naročito nije mogao trpjeti starog Javora. Nastojao je, da mu što podmetne, kako bi imao povod disciplinskom proganjanju. I zbilja jednog dana optuži ga, da se je dopisivao s drugim robijašem Šimunićem o tome da organizira-ju štrajk u kaznioni. Bez ikakve istrage baci Javora u okove, a zatim u podrum gdje su odležali dva mjeseca. Nekoliko mjeseca iza toga Spasojević ponovno baci Javora u okove.«

Mučeništvo Stipe Javora nastavlja se godinama među hladnim kazničkim zidinama, mučeništvo postaje njegov život do smrti.

Križni put je bio težak.

Mučeništvo je bilo veliko.

Bio je jak mučenik i ustaša Stipe Javor. **S. P.**

Mnoštvo naroda na sprovodu Stipe Javora

Zapisci iz mrtvog doma

Iz knjige Franje Biničkoga „Moje tamnovanje”

Teško se je i krvavo živjelo po srpskim kaznionama. Ljudi su bili sniženi do životinje, nije se obaziralo ni na nemoć ni na starost, ni na težinu »krivice«, nego se je samo gledalo da li si »frankovac«. I tko je god bio »frankovac« on je prošao svu torturu srpskih oružnika i ako je ikada izašao iz kaznionice, vječno je osjećao posljedice nečovječnog postupka. Postupak u mitrovačkoj kaznioni, u kojoj je umro i Stipe Javor, opisao nam je poznati hrvatski kulturni radnik dr. Fran Binički u svojoj knjizi »Moje tamnovanje«, iz koje donosimo jedan odlomak.

U Mitrovicu dođosmo oko 6 na večer i ravno u zatvor. Povedoše me i izručiše tamničaru, Flegaru, koji me primi vrlo prijazno i saopći mi, da je Vlainić došao i da su mene već prije čekali. Kad mi reče, da alkohola ne smijem držati uza se, dadoh rakiju svome prijatelju Slovencu. Na svoju nevolju nemah dopisnice, da se javim nećakinji, koja je poslije toga puna 3 mjeseca morala čekati moje pismo. Tamničar primi od mene novce i suvišno odijelo i preda me stražaru, da me povede u samicu.

Dašto o pravom snu nije bilo ni govora.

U jutro počeh shrvan dremuckati. U to se otvore vrata, a surovi se glas izdere: »Što se još nisi digao? Ustaj odmah, uredi kiblu, pa ćeš dobiti fruštuk.«

Nije druge, skočim sve onako umoran, umijem se na brzu ruku, pa »kiblu« u zahod, jer su već drugi redili. Poslije mi kroz otvor na vratima pružiše crnu vodu — kavu — i malko suha kruha. Dok su drugi bili na šetnji, ostadoh u sobi ja i još neki novi gosti. Dok sam molio brevijar, otvore se vrata i stražar pozove na kupanje. Dok sam se svlačio, ispadne mi iz džepa jedan dinar, kojega nisam na večer mogao napipati. A debeli se stražar Popović izdere prostački: »Ha, valjda si htio švercovati! Zini!«

Moradoh zinuti i pokazati da pod jezikom ne skrivam dinara. Svukoh se do gola i stadoh kao što me majka rodila među razbojnicima i drugim zlikovcima, dok me od glave do pete strigao i poslije bradu brijao čovjek, koji je živio sa svojom kćerkom, a onda zaklao kćer i ženu.

Okupah se s drugim zločincima, a onda mi dadoše zavodsko odijelo: kratak bijeli kaputić s ćirilskim slovom P, što je imalo značiti: R (robijaš). Dadoše mi i hlače s nekih 13 ili 15 krpa, bakandže bez cveka, staru kapetinu, bog zna kojeg razbojnika, a tako i gaće i košulju. U svemu sam i po svemu bio puki jasni P — ćirilski robijaš. Poslije kupanja nas povedoše u spremište po posuđe. Dok sam bio malen, jeli smo kod kuće drvenim žlicama. I sad dobih drvenu žlicu, ali preširoku i neizglađenu, tako, da mi je parala usta. A žlica mi je imala služiti i za nož i za vilicu. Osim žlice dobih limenu zdjelicu, tako zvanu »porciju«. Ni kod svoje kuće nemam bogzna kako finog suđa, ali je ono u Mitrovici bilo i suviše Diogensko. Taj grčki mudrac Diogen stanovao je vele u bačvi. Da je boravio u Mitrovici, gdje ne prži žarko grčko sunce, jamačno bi potražio nešto čvršće. Ja sam imao oko sebe 4 hladna zida, što su ih grijali centralnim loženjem, nužnik, koji sam morao svako jutro rediti i ispirati, vrč s vodom, stol sa stolcem i željeznu postelju s jakom slamnicom, ali s »ušpitnim« pokrivačem. Plahta je bila samo jedna. Kad sam zamolio, da mi se dade kutija, što je donesoh od kuće, ne dade narednik Plantić. U kutu je bila i stara metla, koja me je sjećala mogа udesa. I ja sam bio kadkada metla kojom su mnogi meli, a kad sam se otrcao po njihovu sudu, odbacili su me i napokon sam se sastao s ovom kolegicom u Srijemskoj Mitrovici.

•

Čim stigoh u Mitrovicu rekoh odmah tamničaru Flegaru, da mi je obećao gospićki sud neke olakšice. Ali mi tamničar odgovori, da on ne može bez upravnika, nego će preporučiti, da me smjeste u bolnicu. Ne znam je li to bilo puko obećanje. Na Flegara su se tužili nemalo svi, da je neiskren, da on zapravo upravlja svim, a upravnik da ga u svemu sluša. Ne znam gdje je bio upravnik Bralović prvih dana. Znam samo da su me nakon nekoliko dana poveli stražari na »raport« pred upravnikova zamjenika, a samnom »kolege« cigane, tatove, ubojice. On najprije pita svakog pojedinca, a onda ozbiljno i dostojanstveno opominje sve zajedno kako se treba vladati. Ja sam stajao pred mladim gospodinom kao i davno u gimnaziji pred dostojanstvenim starcem ravnateljem Šenekovićem, dok je naš sijedi bradati Jupiter ozbiljno opominjao: Djeco, budite pristojni, nemojte bacati kuglice u rupice, učite za život.

Poslije treba na slikanje. Brije gadan vjetar poput naše ličke bure. Ali mi »pitomci« zavoda moramo pred fotografski aparat, da nam ostane za vječna vremena slika u albumu zavoda, a u potrebi da se pošalje i policiji na sve strane, ako bi koji pokušao uskočiti. Brije vjetar, reže uši, ali mi moramo stajati i čekati, dok nevješti slikar snimi druge. Dašto treba obući vojni kaput, jer bi se tko mogao sablazniti, kad bi vidio kakve nosimo. Pomislih, možda će nam i ostavit onaj pristojniji, topli kaput, ali se prevarih. Ta donesoše samo dva »za opsjeniti prostotu«. Ja bih volio, da su me slikali u onom bijelom kaputiću sa slovom P, i to onda kad sam već bio obrkatio . . .

•

U Gospiću je bila stega i uhodarstvo. Ipak je mogao jedan s drugim letimice prozboriti koju riječ. A u Mitrovici je muk lijek ako ne ćeš da te ošinu stražarevi ključi ili šapa. Čim se otvore vrata i stražar rikne »Napolje!«, provrvi krdo iz staje, svrsta se mučke pred kućom s kapom pod pazuhom i čeka dok ga ne prebroji vjerni čuvar. Krdo stoji u dva reda, pa mora jedan red pokriti drugi. Stadoh jednom malko izvan crte u kojoj su stajali drugi, a stražar se Popović izdere: »Ej, pope, hoću li te ja

učiti stajati«. To bi značilo u njegovom jeziku: »Hoćeš da te ošamarim?«

Kad je krdo pobrojeno, zagrmi čuvar »Napred« i sve krene po vojnički. Pisne li tko riječ, padaju udarci, sveci, bogovi, Majka Božja, anđeli. Jednom netko šušnu blizu starca Martina Došena, a Popović ga tako udari svojom šapetinom te je posrnuo i Vlainić, koji je išao iza njega. Kad se uznici vraćaju sa šetnje, čeka stražar iza vrata da se ne bi razgovarali. Jao onome, tko ga ne pozdravi. Ja se isprvice ne obazirah, pa ne pozdravih »gospodina«, a stražar Popović se istrese prostački »Pope, zašto ne pozdravljaš, nekada si pozdravljao«. Upoznah brzo, da sam ne samo otkinut od svih milih, nego i živ u grobu. Oteta mi je sloboda, čast, postao sam poput Platonova čovjeka, kako se narugao Diogen, dvonožac bez perja. I gore. Pijevac može kukurikati, ako ga i zatvoriš i operušaš, a ja moram mukom mučati, slušati prostačke psovke i očekivati, da me okuju onako kao i žandari 10. siječnja. Češće mi pada na um da je ona zgradurina samo slika velike tamnice, u kojoj razbojnici muče hrvatski narod.

*

Povedoše me na »raport« k liječniku u bolnicu. Kad u hodnik, svuci se opet do gola pa na tezulju kao i blago, kad ga kupiš na sajmu. Moraju gospodari znati, koliko si težak, da vide na kraju kako te se prima njihova hrana. Kad me izmjeriše, počekah, dok me zovnu pred liječnika dr. Roguljića. On me primi smješeći i zapita što me dovelo onamo. Na prvi se mah iznenadih, pomislih, da je preda mnom čovjek, koji je nekada bio moj pitomac u senjskom konviktu, ali doznah da sam se prevario. Nakon pomne pregledbe, ne nađe ništa opasno, te me otpusti. I »lekar« je morao biti oprezan, jer je pravi gromovnik u zavodu bio upravnik dr. Bralović. Čuh da je bio nekad srpski republikanac, ali doznah i vidjeh da je pravi istočnjački despot bez trunka ljudskog osjećaja. Trebala je samo jedna riječ da dobiješ okove i tvrdi ležaj u samici. Njegov mi je zamjenik bio obećao, da ću možda u zajednički zatvor prije nego minu tri mjeseca, kako je propisano. Tamničar me uputi, da zmolim upravnika, a on će me zagovarati.

Zbilja zamolim posebni »raporat«. No kad dodjem pred upravnika zapita me ledeno:

— Kad si došao u zavod?

— Dne 17. studenoga.

Tvoja je molba izlišna, prihvati on ledeno i mrtvo.

Na prvi se mah zabezeknem, a on ponovi:

— Molba je izlišna.

Pa hvala Bogu pomislih u sebi.

Bilo je prošlo 17 teških dana pa će polako i drugi teški, mršavi. U jutro malko juhe, zapravo mrsne vode, kojom bi se moglo u potrebi krstiti, a tri puta mjesto »supe« crna kava bez ikakva ukusa, uz to kusić suha kruha. Oko 10 pruži sedmičar kroz vrata »lebac«, glavicu kruha, a kakvoga kruha! Kamenje bi njim razbijao! Češće se puta sjetih Isusovih riječi: Tko tebe kamenom, ti njega kruhom. Ne daj Bože, onim kruhom udarati koga, pukla bi mu glava! Da je barem nož, i Bože pomozi. Ovako nije druge, nego provrti kruh drškom od žlice i nalij malko vode da se odmekša. Za objed obično dobiješ nekakvu smjesu, najviše vode. Ako želiš uloviti što mesa, morao bi zaplivati kao i ovaj šaljčina. Za večeru većinom salata.

*

Bolnica je u posebnoj zgradi, uređena moderno. Tu su parketi, koji se danomice čiste, a češće mažu voskom. Svaki se bolesnik mora svući i ležati cijeli dan te se na postelji i hraniti. Uz to čovjek ima i društva koje mu razbija čamu.

U samici nisam imao noža ni nožica, pa sam mučio muku kako bih odrezao nokte, koji su mi narasli kao Gruji Novakoviću u narodnoj pjesmi: »Nokti su mi — obuvam se u nje«. U stolu nađoh nekakav čavlić pa potegni simo potegni tamo, da otkinem nokte s ruke, ali ututanj muka. Grizao sam zubima i nekako skinuo čaporke, ali s nogu nikako. U bolnici nađoh nož i »makaze«, te odrezah nokte. Dopustiše mi da i brk obrijem. Jednom će posjetiti bolnicu i upravnik. Kad dođe [illegible] moje postelje zapita kao u ču[illegible]

— A kad si ti došao?

Na prvi mah se zbunih, jer nisam znao pita li kad sam došao u bolnicu ili u kaznionicu. Stoga samo pokažem rukom na daščicu više glave. Drugi put se zaustavi malo duže i zapita što me boli. Odgovorim: »Katar, skleroza, šećerna, zubi . . .

— Stare su godine ali još ima nade, on će.

— Sve će izliječiti busan, primjetim.

Upravnik popostane, a onda će:

— Busan? Bus na grobu, je li?

— Da, gospodine upravniče.

*

Božić. Dugo u noć prisluškujem, hoće li odkud odjeknuti glas zvona. Gluha tišina svuda. Samo se kadikad čuje stražarov glas: »Straža, pozor!« a u osvit čujem samo šuškanje po bolnici, polako ustaju bolesnici, rede postelje te čekaju dok stražar otvori vrata da se u hodniku mogu umiti. Žurim se i sam, molim jutarnje molitve i čekam. Iz kuhinje donose doručak, a ja ga ostavljam za kasnije, čekajući da dođe k meni Isus, kad ja ne mogu k njemu. Srce mi plače, ali ne dam suzi na oko, da nitko ne vidi moje goleme tuge. Nikakav znak ne odaje da je veliki katolički blagdan. Izmolim brevijar, laćam se pera, a sve čekam hoće li se pojaviti svećenik.

Opet u samici. U samici oduzeše mi opet knjigu, papir i pero, te započeh opet po starom čamiti. Samo je pokrivač u onoj sobici bio lošiji, pa se moradoh po noći svakako stiskati. Napokon po nagovoru tamničarevu zamolih na »raportu« da me premjeste u skupnu sobu i upravnik dopusti, i ako nisam u samici odsjedio propisana 3 mjeseca.

Tako je prolazio mučni kaznionički život tjednima, mjesecima i godinama.

Vječnost — — —

Godine prolaze — — —

Slobodo — — — Slobodo — — —

КАЗНЕНИ ЗАВОД СРЕМСКА МИТРОВИЦА 27. listopada 1936

Пропис чл. 68 кућног реда од 26. XII. 1931. Бр. 148420.
о писању писама осуђеника.

Dragi moj Ive!

Tvoj dragi list od 16 o. mj. je veoma razveselio i rastumačio tvoje držanje. Neću u mojim obranama ništa pisati, ali radi održanja srdačnih i odanih odnošaja medju nama reći ću ti jedno, a to je da ti u svakom slučaju možeš računati na mene - mene u prvom redu, obavijesti ti o svojim nakanama i odlukama. Jedno treba da znaš da ću ja onome koga imam rado, bez obzira hoćeli [illegible] [illegible]

Javorovo pismo iz Mitrovačke kaznione

Po zatvorima i kaznionama...

Tisuće hrvatskih sinova čamilo je u danima robovanja po tamnicama i kaznionama, tisuće su prolazili kroz mrtvi dom poput Stipe Javora žrtvujući žrtvu otkupljenja među tamničkim zidinama. — — —

*

U raspravi protiv Javora i drugova osuđena je cijela ta skupina na ukupno 118 godina teške tamnice. Sam Javor osuđen je na 20 godina robije.

*

Na političkoj raspravi u Varaždinu godine 1935. osuđena je jedna skupina na ukupno 30 i pol godine robije.

*

Godine 1933. na raspravi u Šibeniku osuđena su dva Hrvata na 16 godina robije.

*

Godine 1932. osuđena su trojica ustaša iz Koprekove skupine na 21 godinu robije.

*

Godine 1933. osuđen je ustaša Nadinić na doživotnu robiju, a njegovi drugovi ukupno na 21 i pol godine robije.

*

Godine 1934. osuđeni su u Beogradu Vladimir Sečka i 4 druga na ukupno 63 godina robije.

*

Godine 1931. osuđeni su u Beogradu pred sudom za zaštitu države Tilmar, Kirchmayer i Seletković na smrt, a njihovi drugovi na ukupno 126 godina robije.

*

Godine 1934. osuđeni su Marijan Stilinović i drugovi na ukupno 20 godina robije.

*

10. srpnja godine 1933. osuđeni su u Beogradu Juco Rukavina i Sudar na smrt, a njihovi drugovi na ukupno 70 godina robije.

*

Godine 1933. osuđeni su ustaše Čačić i Malbaša na doživotnu robiju, a njihovih 8 drugova na ukupno 56 godina robije.

*

Godine 1933. osuđeni su Ante Došen i pet drugova na 20 godina robije.

*

Godine 1933. osuđeni su Pocrnić i 12 drugova na ukupno 44 godine robije.

*

U Zagrebu su osuđeni godine 1933. Gredićek i Šabec na 36 godina robije.

*

Kaznione su se punile hrvatskim sinovima, i mrtvi dom je postao žrtvenik njihove patnje i njihove vjere, koja je označena mučeničkim primjerom Stipe Javora. — — —

U ožujku godine 1934. u skupini Zrinjski osuđeno je više ustaša na višegodišnju ili doživotnu robiju.

Godine 1934. vođene su dvije veće rasprave i to jedna u Gospiću, a druga u Zagrebu. Gospićki osuđenici osuđeni su na 12 godina robije, a zagrebački također na više godina.

*

Godine 1921. osuđen je dr. Milan Šufflay na 3 godine robije.

Mitrovica 11 ožujka 1936.

Mnogo poštovana gospodjo.

Žalostna vijest gubitkom Vašeg supruga, [illegible] supruga iznenadila nas je sve, koji smo ga poznavali a osobito nas koji smo s njim u [illegible]; njegova će nam uspomena ostati u srcima a Vama i svima Vašima najtoplije saučešće i primite u [illegible] čestitku k [illegible] imendanu u ime svih nas Vama odani

Javor

Javorovo pismo iz kaznione ... akog

Na njegovom grobu

(U spomen ustaši i mučeniku Stipi Javoru)

Noć je tmurna, mračna, svuda je tišina i mir.
Nigdje ni žive duše,
Vjetar po malo piri, a mjesec u oblacima, kao da drijema,
Samo ja — ko sablast noćnim mirom lutam.
Da, lutam, prolazim ulicama i tražim.
Ali odjednom! opazim sjenu kako se nečujno iz daljine njiše.
Strah me — i k njoj prilazim bliže.
To drven križ je nepoznatog groba.
Sam sam. A oko mene kao neka tajna sila.
Umoran sam, bacam se na koljena pred ivicu groba.
Sklapam žuljave svoje ruke
I dižem ih na molitvu k nebu.
Oči su mi suzne, plakati me tjera:
Gdje je sloboda — stara naša sloboda?

Toga časa, kao da čujem glas iz groba!
Ne plači, jer vraća se sloboda.
Bez straha ustajem, svanjiva.
Dolazi zora i novi dan.
Čuje se pjesma!
Sloboda! Sloboda! Došla je sloboda!

ANTE ĐURKOVIĆ

»Nastao je nov život za cijeli hrvatski narod, a u tom novom životu za nas sviju, koji uzimamo na sebe rad i odgovornost, imadu biti našom vodiljom u prvom redu dva načela, a to je: prvo, hrvatski narod jest osebujan narod, nije sastavni dio ni jednog drugog naroda, niti je pleme bilo kojeg naroda. Drugo načelo jest, da hrvatski narod mora i treba imati svoju posebnu, vlastitu, neovisnu državu«.

POGLAVNIK

Od mrtvog doma do groba

Veličanstveni sprovod i demonstracije u Zagrebu

Velikosrpske kaznionice bile su sabirališta najboljih hrvatskih snaga, bile su škole hrvatskog nacionalizma, u njima su se skupljali najbolji hrvatski sinovi, da »okajavaju svoje grijehe«, a ti grijesi bili su ljubav prema vlastitom narodu i težnja za njegovom slobodom. I koliko su god ta mučenja i zlostavljanja po srpskim kaznionama bila nečovječna, koliko su god bila strašna i krvava, ona su ipak bila potrebna, jer tek kroz njih možemo nazrijeti snagu i besmrtnost hrvatske borbene svijesti, vječnost hrvatske ideje — kad znamo, da svim silama i zlostavljanjima nijesu mogli uništiti hrvatsku borbenu svijest nego naprotiv, svako mučenje, svako umorstvo urodilo je novim borcima, koji su pošli tragom ubijenih predčastnika.

Jedan između ovih bio je Stipe Javor. On je došao u tamnicu kao glas cijelog hrvatstva, on je ispaštao za sve narodne pogriješke kojih težinu snaša cijeli hrvatski narod, on je čamio u kazničkim zidinama zato, što je propovijedao težnje cijelog hrvatskog naroda i želju pokoljenja.

Prošao je mučenički put kroz zagrebačku policiju i sav isprebijan i izmrcvaren dopremljen je u Mitrovačku kaznionicu. Tamo nije loši postupak i kundačenje srpskih oružnika moglo slomiti Javorovu borbenu svijest, nije moglo uništiti jaki duh hrvatstva, koji je vladao čistim Javorovim bićem i koji je bio jači od svake sile pa i od same smrti. U znak protesta zbog nečovječnog postupka sa strane uprave kaznione štrajkovao je Javor, i ako slab, glađu i poslije toga bio je podpuno tjelesno oronuo i još je trebalo malo pa da Javor ode putem svojih suradnika Marka Hranilovića i Matije Soldina. 27. ožujka 1937. godine u 11.30 sati prije podne umro je Stipe Javor u Mitrovačkoj kaznionici, daleko od svojih najbližih, ali bliz cijelom hrvatskom narodu, koji je u njemu gledao jednoga borca za svoje najveće ideale. Nastojanjem srpskih vlasti i kazničke uprave dobila je rodbina pokojnog Stipe Javora obavijest o njegovom ozbiljnom stanju tek 24 sata prije smrti, tako da je, u zadnjim časovima bio uz njega samo njegov sin. Smrt Stipe Javora duboko se kosnula svih hrvatskih zatočenika i njegov mučenički završetak bio im je samo podstrek u daljnjoj borbi i utjeha u teškim časovima koje su sprovodili u Mitrovačkoj kaznioni.

Među samim kažnjenicima bila je priređena svečana komemoracija u čast Stipe Javora, koju je otvorio i zaključio ustaški borac iz ličkog ustanka i današnji zapovjednik ustaških snaga Juco Rukavina.

Smrt Stipe Javora kao da je produhovila sve hrvatske borce, koji su čekali teške dane, koji su sve teže i teže snosili težinu srpske tiranije, a koji nijesu prestajali vjerovati u slobodu i kako je god porazno djelovala

Stipe Javor kao vojnik

smrt Stipe Javora, ipak njegov junački život, njegova borbena nepopustljivost dala je preostalim borcima još više snage i podstreka da nastave putem Javora u uvjerenju da nijedna žrtva nije uzaludna. Mrtvo tijelo Stipe Javora prevezeno je iz Mitrovice u Zagreb, gdje je obavljen ukop. O svečanom sprovodu Stjepana Javora donio je »Grudobran« u svom prvom broju 1936. slijedeći izvještaj:

Dne 30. ožujka 1936. oko tri sata poslije podne sakupilo se mnoštvo svijeta pred mrtvačnicom na Mirogoju, da isprati na vječni počinak tijelo velikog uzor sina Hrvatske — Stjepana Javora. Računa se da je bilo na sprovodu oko 100.000 ljudi. Pokojnik je sahranjen u grobnici hrvatskih mučenika — u arkadi. S pokojnikom su se oprostili gg. Milutin Majer i Kirin, omladinac, koji je govorio u ime hrvatske akademske omladine.

Tišina i dostojanstvo bilo je upravo savršeno. Prilikom pogreba svaki je stajao kao kip, tu i tamo čuo se prigušeni jecaj prisutnih.

Nakon što je tijelo blagopokojnog Stjepana Javora položeno u grobnicu, štovatelji vratili su se u ogromnim povorkama u grad. Povorke su išle mirno — razumije se manifestirajući u počast svome velikom pokojniku — sve dok ih policija nije srela na Kaptolu i po svome običaju jurnula na njih s puškama, ne imajući ni malo obzira prema djeci, starim ljudima i ženama. Razumljivo je i jasno, da je nastala reakcija sa strane građanstva i da su se manifestacije pretvorile u demonstracije. Demonstracije su prenešene u druge dijelove grada. Policija, koja je dakako već ranog jutra bila dekovana u raznim državnim zgradama, navalila je na demonstrante. Tako je policija dočekala demonstrante na uglu Marovske i Gajeve ulice i tu je iza ugla počela pucati na demonstrante, na građane grada Zagreba. Momentalno je izgledalo zbilja, da to više nije ulica jednog europskog grada, već fronta. Ljudi su padali, puščana zrna su zviždala ulicama i pogađala nedužne ljude, prozori su pucali, krikovi su se prelamali tog trenutka reko bi, građani su bili od policije osuđeni na smrt. Međutim to nije tako lahko išlo i građani su potražili oružje, držeći se one: oko za oko, zub za zub. Kako svaka takova bitka završava sa smrtnim i ranjenim, tako je i ova. Da se ne bi reklo da mi iskrivljujemo činjenice i tendenciozno prikazujemo događaje, citirat ćemo beogradske izvještaje koji sigurno nisu pisali iz ljubavi spram Hrvata ... »Oko 6 i pol časova navalila je grupa ljudi u Gundulićevoj ulici na trgovinu oružja Kočonda i odnijela 10 najmodernijih i najskupocjenijih pušaka, 10 brzometnih revolvera (parabeluma), i 15 revolvera. Poslije toga je nastalo puškaranje, kojom prilikom je palo s jedne i druge strane više ranjenih.«

Što se tiče broja ranjenih policija je javila 38 ranjenika, ali je karakte-

ristično da se je u »Vremenu« od 1. travnja o. g. na strani četvrtoj podkrala rečenica u kojoj se govori da je broj ranjenih građanskih lica 127. Znači dakle, da će to biti točnije nego li službeni policijski izvještaj, koji je kako znamo uvijek bio lažan.

Valja ovdje napomenuti i karakteristični službeni izvještaj zagrebačke policije u »Jutarnjem listu« od 31. ožujka 1936., gdje se kaže: Obzirom

Hrvati Zagrebčani!

Dne 27. o. mj. u 11 sati prije podne umro je u mitrovačkoj kaznioni borac-mučenik STIPE JAVOR.

Povodom njegove mučeničke smrti pozivam Vas i molim, da u znak žalosti izvjesite svi na Vašim domovima crne zastave, a jednako apeliram na sve trgovce i poslodavce, da svoje trgovine i radnje za vrijeme sprovoda od 3—4 sata poslije podne zatvore i time omoguće svom osoblju, da borca-mučenika za slobodu Hrvatske sprovedu na vječni počinak, te da mu time iskažete posljednju počast.

Poziv na sprovod Stipe Javora

na ove događaje upozorava se građanstvo, da će u buduće redarstveni organi u interesu javnog reda najstrože postupati protiv ovih izgrednika i narušitelja mira«. Zagrebačka policija, čini se, kao da je pisala ovaj izvještaj (prijetnju) zaboravivši da nju to isto građanstvo plaća da ga čuva od tatova i lopova, a ne da mu prijeti brutalnom silom u manifestiranju rodoljubnih osjećaja. Značajno je, da i Srbi tada pišu o Javoru.

U kulturnom svijetu vlada rečenica: De mortuis nihil nisi bene (o mrtvima ništa nego dobro). Razumije se, za Beograd to ne vrijedi. Srpske novine »Vreme« pišu:

»Ko je počivši Stjepan Javor, čiji javni život i rad i uspomena zaslužuju, da njegovo telo počiva pored Stjepana Radića? Zar se na ovaj način ne uzdižu i njegove zasluge i ne izjednačuju sa delom počivšeg Radića?« Dalje opisuju srpske novine »Vreme«, »Politika« i druge, kako je Javor bio politički zločinac, osuđen po zakonu o zaštiti države Jugoslavije. Cinički opisuju kako je bio slaboga zdravlja i kako mu je tobože pružena sva liječnička pomoć. U službenom izvještaju »Agencije Avala« spominje se i kila od koje je (po njihovom mišljenju) Javor umro, ali se ne spominje kako je tu kilu pokojni Javor dobio na redarstvu.

Na osnovu svega do sada rečenoga proizlazi slijedeće: I opet se potvrđuje već uglavljena činjenica, da je taj sukob između dvaju naroda — Hrvata i Srba — zapravo sukob između dvaju svijetova, između Europe i Balkana, civilizacije i barbarstva, između kulture i nekulture. Između ta dva svijeta leži duboki jaz, duboki ponor.

Mjerilo toga jaza najbolje se vidi, kod Javorovog slučaja, jer dok Hrvati štuju Javora kao sveca poginulog za hrvatsku narodnu ideju, Srbi ga nazivlju zločincem, komunistom i svim najgorim izrazima.

Svi koji su taj ponor pokušali premostiti, survali su se u nj i još ga jače produbili. Dobar primjer za budućnost svima koji bi ikad pokušali da se toga jalovog i mrskog posla prihvate.

Stjepan Javor je umro — živili Javori!

... »Pao je Stjepan Javor, ali stvarno, pao je on zgnječen pandžom tiranina koji je gvozdenom šakom satirao njega i cijeli hrvatski narod, kao što ga još nikad niko nije satirao. Taj tiranin iz dana u dan užarenim kliještima kidao je s njega komad po komad živog mesa i krvoždednim sadizmom točio njegovu krv, dok ju konačno nije pretvorio u bijelu, ledenu tekućinu.

Stjepan Javor je pao okružen svojim drugovima-supatnicima, koji su u njemu i među mrkim zidinama »mrkoga doma« gledali svoga oca i svoga prvaka. Ti heroji naše nacionalne slobode zapalili su posljednju svijeću na skromnom samrtničkom ležaju junaka i mučenika, u drhtaju svojih duša i dubokog pijeteta u ime cijelog hrvatskog naroda, blagoslovom križa odpratili ga pred prijestolje Vječnoga pravednika.

Stjepana Javora među nama više nema. Ne dostižni putevi providnosti božje dosudiše mu da u titanskoj narodnoj borbi padne prije nego li mu je bilo dano, da zaklikta nad velikim danom svojim i svih nas za koje je težio s tolikim ushitom svoje idealne duše, za koji je cijelim svojim životom živio i za koji je doprinesao tolike i tako veličanstvene žrtve.

Stjepan Javor je pao kao borac za svoj narod i danas će u glasnom škrguti zubi njegove kosti biti predane hrvatskoj majci zemlji. Pojedinci padaju, ali ne cjeline svjestnog i ponosnog naroda. Pojedinci padaju, ali što su ti pojedinačni atomi prema ovoj sili naroda? Što znači smrt pojedinaca, kad se istodobno nad njihovim grobovima instiktivno dižu hiljade ruku u znak prisege, da će i oni poginuti sa smješkom na usnama za stvar slobode svoga teško iskušanog naroda? Uzalud su sva nasilja, sva umorstva, svi zulumi — hrvatski se narod neda pregaziti. Nestalo je svih i velikih i malih, ali ova čudesna mala, žilava Hrvatska ostala je i ostat će do vijeka.

Genij hrvatstva prigiba danas svoje ponosno čelo pred velebnom sjenom Stjepana Javora, privija ga na svoje grudi i otvara mu vrata svoga častnog Pantheona.«

Slava ustaši-mučeniku Stipi Javoru!

Pred sprovodom i demonstracijama na Kaptolu

Pobuna u lepoglavskoj kaznioni

Crtice iz života naših političkih kažnjenika god. 1934.

Godine 1934. proveli su lepoglavski politički kažnjenici veliki opći štrajk, koji je još uvijek obavijen nekim čudnim svijetlom. U tom štrajku sudjelovali su svi oni kažnjenici, koji su stizali na robiju za vrijeme tiranskog režima, a osobito oni iz ličkog djelatnog ustaškog roja. O tom štrajku pisao je i pokojni Stipe Javor, pa za to iznosimo nekoliko izvadaka iz prikaza tog velikog kažnjeničkog štrajka prema prikazu jednog (doduše pristranog) kažnjenika.

Osuđenici su proglasili štrajk, najveći štrajk koji se ikada vodio u zatvorima bivše države. No upravitelj Petrović nije popuštao. On je htio da pokaže svoju jaku ruku i odlučio je da slomi borbu makar i krvlju. Za to je najprije smatrao da treba skršiti odpor političkih osuđenika, a onda će sa svima lako obračunati. U utorak, 20. kolovoza godine 1934. rano u jutro, uvuklo se u kaznioničke hodnike preko 80 oružnika i četnika, koji su inscenirali tobožnji napadaj na kažnjeničke ćelije. Taj inscenirani napadaj imao je jaki odjek među kažnjenicima i robijaši, koji su se nalazili u sedam soba, mislili su, da njihovi drugovi pružaju odpor, za to su podigli u svojim sobama barikade da se odupru.

Sada je počelo postepeno zauzimanje soba. Jednu po jednu. U prvoj, najmanjoj sobi, bilo je svega pet ljudi. Tu su odmah provalili i svu petoricu ispremlatili kundacima. U drugoj bolesničkoj sobi ležalo je devet nemoćnih robijaša, teških bolesnika na plućima. Bez ikakvih obzira bacili su se četnici i oružnici na bolesnike i kundacima ih istjerali iz kreveta. Za tim je došla na red treća soba. Juriš na nju trajao je dosta dugo. Otvorivši vrata iz vana oružnici su naišli na barikade i oko njih se razvila teška borba.

Oružnici su s puškama i bajunetama razarali barikade, a goloruki osuđenici popravljali su ih u ogorčenoj borbi. Konačno oružnici provališe unutra: Kao divlja zvjerad bacili su se na goloruke ljude i počeli ih mlatiti do nesvijesti, a zatim ih okovaše. Hodnici koji vode od soba političkih odjela pa do dvorišta dugački su oko 100 metara. Po njima su se na svaka tri do četiri metra poredali oružnici i četnici s kundacima u rukama i tukli su svakoga koga bi izvukli iz sobe tako da su osuđenici morali prolaziti kroz red od trideset do četrdeset oružnika, koji su se poredali uz zidove hodnika i udarali ih. Kundaci su stvarno pljuštili po osuđenicima.

Osobito žestoka borba razvila se oko četvrte sobe. Tu je ranjen jedan čovjek, a onda su ostali izmrcvareni i izbačeni. Tako su redom osvajane daljnje sobe. U najvećoj se nalazilo oko dvadeset robijaša, a među njima i poznati ustaša Joco Rukavina. Oružnički poručnik dođe pred vrata te sobe i pozove robijaše da se predaju.

Sa sprovoda Stipe Javora

»Rukavino, vikao je poručnik. Vama kao častniku dajem častnu riječ, da vam se ne će ništa dogoditi.« Kad su se otvorila vrata, nasrne u sobu tridesetak oružnika s bajunetama na puškama. Najprije okovaše kažnjenike, a onda ih nemoćne izudaraše kundacima. Vrisak prodre tamničkim hodnicima.

Gdje su zastave? pitali su oružnici.

Majku vam švapsku, pokazat ćemo mi vama zašto smo se borili.

Marvo šokačka.

Naročito su tražili Jocu Rukavinu. Svatko je htio da ga udari za to je i on dobio najviše udaraca. Kad su sve ispremlatili do iznemoglosti, izvedoše ih na dvorište, dok su ih na hodniku poredani oružnici udarali kundacima i motkama.

Na dvorištu se pružio strašan prizor. Okovana dva po dva leže robijaši na tlu krvavi i pomodreni od kundaka, previjajući se na zemlji. Sve se grči i previja od teških bolova. Malo podalje desetak oružnika okupilo se oko Rukavine bijući ga nemilosrdno. Razbili su mu glavu pa mu krv teče niz lice. Jedan za drugim pristupaju oružnici i podrugljivo ga pozdravljaju:

Gospodine poručniče, što ti hoćeš da se dižeš protiv našeg milog kralja.

Jedan mali Ličanin lupa ga odmjereno čizmom u slabine. Drugi mu kundakom nabija leđa, treći ga opet lupa čizmom. Svi su zaposleni i svi ga tuku. Na njemu samom izmijenilo se trideset do četrdeset oružnika. Jedan četnik ne može da podnosi Jucin brk pa izrabivši priliku dok su se drugi odmarali iščupa mu lijevi dio.

Osobito privlači oružnike jedan osobito razvijeni mladić. I svi se oboriše na njega.

Odozgo iz soba još dopire zaglušna vika koju od časa do časa presijeca po koji vrisak. Oružnici osvajaju i zadnju sobu.

Dva makedonska nacionalna revolucionarca seljaci Kamča Zafirov i Mišo Dervišev valjaju se po zemlji izubijani na mrtvo.

Majku vam makedonsku, trebalo vas je sve poklati.

Jedan četnik čije su čizme poprskane krvlju, raširio se na sred dvorišta i u nekom pjesničkom nadahnuću deklamira: Mislili ste, kad ste ubili našeg milog, viteškog i premudrog kralja, da je sve gotovo. Ali varate se. Ako je poginuo soko ptica siva, ostadoše još tri ptića, sva tri ptića sokolića.

Zatim se, podvivši glavu, zaleti na Rukavinu i udarivši ga nekoliko puta, povrati se natrag na sred dvorišta:

A, Rukavina, vidiš li kako je strašna četnička ruka.

Na dvorištu kaznionice nastavilo se i nadalje strahovito mučenje, a krv, topla krv, tekla je po sivoj prašini.

Svuda krv . . . svuda krv . . .

IZ USTAŠKIH REDOVA

IZ PROZORA

Ovamo su došli iz Šćita u službeni posjet ovome kotaru podžupan dr. Ante Šunjić, stožernik, ustaški satnik g. Jerolim Katić, u pratnji kotarskog predstojnika iz Bugojna g. Branka Kuštre i župskog promičbenog izvjestitelja i stožernog povjerenika za promičbu A. Aganovića. Kako je bio pazarni dan i kako se bilo saznalo za njihov dolazak dan prije u Šćit, to se u Prozoru slegla velika masa svijeta, da čuje riječi predstavnika Ustaškog pokreta i Hrvatske Državne Vlade.

Prvi je govorio g. Branko Kuštro, koji u svome veoma lijepom govoru opisuje povijesni razvoj borbe hrvatskoga naroda za nezavisnost i slobodu od propasti hrvatskoga kraljevstva do borbe seljačkog kralja Matije Gubca, nauku Oca Domovine Dra Ante Starčevića i Učitelja pok. Stjepana Radića do kobne 1918. godine. Govornik se posebice zadržava na borbi hrvatskoga naroda u domovini za vrijeme zlosretne srpske vladavine, a zatim prelazi u usporedbu te borbe i borbe, koju je poveo izvan domovine Ustaški pokret pod vodstvom dalekovidnog Poglavnika. Poziva narod da bude svijestan povijesnih dana i da se svrsta u ustaške redove, jer je sigurno, da onaj pokret, koji je znao stvoriti slobodnu i Nezavisnu Državu Hrvatsku, da će je i izgraditi pod vodstvom svoga Poglavnika. Govornik je završio pozivajući narod da bude svijestan, da je na prvom mjestu potrebno nahraniti naše dične ustaše i domobrane, koji nas brane i štite i da tome cilju i oni doprinesu žrtve u strpljivom i svijesnom podnašanju svih ratnih nedaća, koje prate ne samo naš hrvatski narod, nego i ostale narode svijeta.

Na koncu je govorio g. J. Katić, stožernik, koji je u kratkim crtama prikazao djelovanje Ustaškog pokreta prije i poslije oslobođenja, kao i osobite zadaće Ustaškoga pokreta, koje ima izvršiti u oslobođenoj domovini na dobrobit naše lijepe domovine.

IZ ŠĆITA NA RAMI

U službenom posjetu prozorskog kotara ovamo su stigli stožernik velike župe Pliva i Rama ustaški satnik g. Jerolim Katić, podžupan iste župe g. dr. Ante Šunjić, u pratnji župskog pormičbenog izvjestitelja i stožernog povjerenika za promičbu g. A. Agatovića, te kotarski predstojnik iz Livna g. Branko Kuštro, koji je upravo premješten iz Bugojna i ide na novu dužnost u Livno. Put autom od Prozora do Šćita, koji je uslijed snijega bio vrlo težak, pretvorio se u manifestaciju hrvatske i ustaške misli, manifestaciju svoje vrste. Naime u pola puta putnici su zapali u smetove snijega i nisu mogli dalje pa su bili prisiljeni uzeti volove da vuku auto. Kada su seljaci i seljanke, koji su upravo u to doba išli u crkvu vidjeli kako podžupan dr. Šunjić i predstojnik Kuštro vješto sami uvezuju volove, a kako stožernik J. Katić i ostali guraju auto, priskočili su svi i auto je bez poteškoća bio izvučen. Dirljivo je bilo čuti kad onako razdragani govore: »Nek ste vi nama došli, pa taman kada bi vas mi na rukama odnijeli.« U susret gostima izašao je gvardijan franjevačkog samostana u Šćitu vlč. g. fra Julijan Jurković, koji im je zaželio dobrodošlicu. Odmah pri ulasku ugodno su bili iznenađeni u samome mjestu činjenicom, da narod, pa i najmanja djeca kao i najstarija, pozdravljaju ustaškim pozdravom sa dizanjem ruke. Inače je opaženo da je narod u ovoj, Ramskoj dolini, veoma bistar, otresit i neobično nacionalno svijestan. Krasnu je sliku predstavljao narod, muškarci i žene, kada su se sabrali da saslušaju nakon izlaska iz crkve, govornike, predstavnike državne vlasti i Ustaškog pokreta.

Neobično pažljivo saslušani govorili su kotarski predstojnik g. B. Kuštro, zatim podžupan dr. Šunjić i na kraju satnik Jerolim Katić. Nakon završenih govora narod se počeo razilaziti uz klicanje Poglavniku i slobodi hrvatskoga naroda, vidljivo razdragan i oduševljen da su mu njegovi sinovi došli u ovo neprohodno vrijeme i progovorili od srca srcu. Žene su naročito zanimanje pokazivale prema ustaškim odorama govornika, koje su prvi puta vidjele.

Svi posjetioci bili su taj dan i noć gosti Franjevačkog samostana na Šćitu, gdje su bili neobično srdačno i lijepo primljeni, a gdje su imali priliku i vremena upoznati se potanko o poteškoćama i potrebama ovoga kraja.

Iza zborovanja posjetio je podžupan dr. Šunjić u pratnji g. Kuštre narodnu pučku školu, a iza toga je održao uži sastanak u općinskom poglavarstvu sa svim glavarima sela i načelnikom općine g. Kurom Žilićem.

IZ NOVE GRADIŠKE

Ustaški stožer Velike župe Livac-Zapolje, organizirao je tečaj Pripremne bojne. Prijavio se je veći broj tečajaca s područja cijele župe, tako da su bili zastupani svi kotarevi, svaki s nekoliko probranih ljudi. — Nova Gradiška, Požega, Pakrac, Daruvar, Novska, Bosanska Dubica i Prnjavor.

Prije početka obuke, Stožer se pobrinuo za stan i opskrbu polaznika, kao i za nastavnike koji su predavali i vodili tečaj. Sve tehničke pripreme bile su završene do 15. siječnja, tako da je toga dana tečaj započeo i trajao preko mjesec dana.

Glavni su predavači bili zastavnik Poglavnikove tjelesne bojne Ivan Garac i prof. Šimo Jurišić.

Dne 20. i 21. veljače obavljeni su ispiti pod predsjedanjem stožernika, nadporučnika Poglavnikove tjelesne bojne Ivana Šute. Neko vrijeme bio je prisutan i Satnik Poglavnikove tjelesne bojne Ante Pejković.

Svi su polaznici tečaja marljivo radili i osposobljeni su za organiziranje Pripremne bojne u svim Taborima. Istakli su se savjesnim radom tečajci iz Novske i Pakraca, a i ostali su zadovoljili ispitno povjerenstvo svojim znanjem.

Naravno, svi su položili Ustašku prisegu na ruke samog Stožernika, u koliko nisu bili zakleti prije dolaska na tečaj.

Kad je ispit bio završen, dao je stožernik svima opće i posebne upute za rad u njihovim mjestima, a zatim su polaznicima podijeljene svjedodžbe u kojima je naglašeno s kakvim su uspjehom osposobljeni za organiziranje Pripremne bojne.

Vedri i raspoloženi zbog toga uspjeha, i opskrbljeni potrebnim znanjem, uputili su se tečajci u svoje Tabore, gdje će raditi za Poglavnika i Nezavisnu Državu Hrvatsku.

IZ OGULINA

Ovih je dana u Ogulinu završen dužnostnički tečaj ustaških dužnostnika stožera Velike župe Modruš. Tečaj je potpuno uspio, pa su mladi dužnostnici već otišli u pojedina mjesta, da pojačaju rad na širenju ustaške misli među mladeži.

T J E D N I   P R E G L E D

U domovini

— Uza sav svoj naporan državnički posao Poglavnik nađe ipak još uvijek vremena da pođe među svoj narod i da u neposrednoj njegovoj blizini dozna iz njegovih ustiju prilike u kojima živi, potrebe njegovog svakidašnjeg življavanja, da pregleda kako njegovi činovnici rade i da li savjesno izvršuju svoje dužnosti. Tako je ovih dana Poglavnik sa svojom pratnjom došao u Sisak, gdje nije nitko ni slutio, da će doživjeti tu sreću — da će u svojoj sredini moći pozdraviti svog državnog poglavara. Nekoliko časaka nakon dolaska Poglavnikovog čitav je grad znao da se Poglavnik nalazi u njihovoj sredini. Strčali su se seljaci, građani, djeca, radnici i đaci i svi se sjedinili u oduševljenom klicanju dragom Poglavniku. Na svim mjestima, gdje se zadržavao Poglavnik — dok je pregledavao urede, — na ulicama je stajalo cijelo vrijeme građanstvo, vedra raspoloženja, komentirajući ushićeno o tome, da su već vidjeli Poglavnika, da će svaki čas izići, da će se s njima pozdraviti, zanimati se za njihove prilike i slično. Poglavnik je pregledao u Sisku sve državne i javne urede, redarstvo i redarstvene prostorije, kao i zatvor. U zatvoru su bile Poglavniku otvorene ćelije. U jednoj od tih ćelija naišao je Poglavnik na jednog dječaka od 10 godina, imenom Janka Laćana. Kad je Poglavnik saznao da je zatvoren zato, jer ne znaju tko je i odakle je i da veoma teško govori, primijetio je: »Zašto ga držite u zatvoru? To nema smisla. Ne smije ostati ni jednog časa dalje u zatvoru.« Tako je također Poglavnik oslobodio kazne jednog noćnog šetača, koji se je sav razdragan zahvaljivao Poglavniku. Osobito su srdačni doček Poglavniku pripremile osmoškolke sisačke gimnazije, koje su bile ushićene s nenadanog Poglavnikovog dolaska. Iz razreda u razred širio se šapat, da je Poglavnik u gimnaziji i svi su bili u svečanom raspoloženju, očekujući čas, kada će se Poglavnik pojaviti u njihovom razredu. Poslije pohoda gimnaziji posjetio je Poglavnik vojarne. Tu se je Poglavnik zanimao za prilike u kojima vojnici žive, za njihove prilike i potrebe. Okružen časnicima istakao je Poglavnik: »U vojarnama smije se i mora samo hrvatski govoriti. Mora nestati svake srpske riječi. Gospodo časnici, ne smijete dozvoliti da se iskrivljuje i nagrđuje hrvatski jezik. Osobito na to pazite u vašim spisima, koje sastavljate, jer oni dolaze najviše u ruke ljudi. Hrvatski jezik mora biti čist, jer on je najveće blago, što ga ima jedan narod. Ne smije ga nitko kvariti ni nagrđivati, a vi ne smijete dozvoliti drugima da ga kvare.«

Poslije toga uputio se Poglavnik u selo Popovaču i u Križ, zadržao se zatim u još nekim mjestima, svagdje razgovarajući sa seljacima o poteškoćama života i o prilikama u kojima žive.

— U povodu treće godišnjice uspostave obnovljene nezavisne slovačke države, Poglavnik Nezavisne Države Hrvatske uputio je Predsjedniku Republike Slovačke ovu brzojavku: »Njegovoj Preuzvišenosti Predsjedniku Slovačke Republike dr. Jozef Tiso — Bratislava.

Treća godišnjica dana oslobođenja bratskog slovačkog naroda ispunjava srca svih Hrvata najvećom radošću. Preuzvišenosti, cio hrvatski narod i ja osobno želimo sreću hrabrom slovačkom narodu, sigurni konačne pobjede u najvećoj borbi čovječanstva, koju oba naša bratska naroda vode zajedno s našim velikim saveznicima.

Na stražu! Ante Pavelić.«

— Poglavnik vodi veliku brigu o ispravnom i brzom odvijanju poslova u svim državnim uredima i nastoji da se osobno osvjedoči o radu, marljivosti i kakvoći državnih činovnika. Stoga i nadalje nastavlja pregledavanjem državnih ureda i ustanova. Tako je ovih dana pregledao prostorije i uređaje Državne krugovalne postaje u Zagrebu i mnogo se zanimao za potrebe i način rada ove vrlo važne ustanove. Zatim je pregledao urede Ministarstva unutarnjih poslova i Ravnateljstva za javni red i sigurnost, a nakon toga obavio pregled ustaških nastambi na Tehničkom fakultetu i prostorije na Trnjanskoj cesti.

U svijetu

— Sovjeti sustavno proširuju zaposjedanje Irana prema Jugu, dok Englezi ispražnjuju područja, koja su do sada držali njihovi odjeli. U sjevernom Iranu iranske oblasti više ne vrše svojih poslova, jer su svu vlast preuzeli Sovjeti pod vodstvom boljševičkih povjerenika. Sovjeti i nadalje užurbano izgrađuju tvrđavni pojas uzduž turske granice, pa to znači zaokruživanje Turske sa sjeveroistoka. Taj tvrđavni pojas omogućuje Sovjetima podpuni nadzor nad turskom granicom. U Ankari su uvjereni da tajni ugovor sklopljen između Engleske i Staljina predviđa ne samo prepuštanje Irana Sovjetima, nego i važna ustupanja u pogledu drugih zemalja, pa tako i Turske. Opaža se da Turska mijenja pravac svoje politike, ali ta promjena ne će uslijediti u smislu kako bi to željeli u Londonu. U Turskoj osjećaju da se približuje sudbonosni čas, a sovjetska vojska na turskim granicama najbolji je dokaz tomu.

— U Bratislavi je na najsvečaniji način proslavljena treća godišnjica oslobođenja Slovačke. U znaku ovog velikog dana bilo je i slovačko novinstvo, koje donosi članke i izjave hrvatskih ministara napose Mladena Lorkovića i drugih, te komentira hrvatski sabor. Tom je zgodom Führer brzojavno čestitao predsjedniku slovačke republike dru Tisu narodni slovački blagdan.

S ratišta

— Vrhovno zapovjedništvo njemačke oružane sile saopćuje da su na poluotoku Kerču slomljene nove neprijateljske navale pred njemačko-rumunjskim položajima. Uništena su daljnja 33 neprijateljska tanka u ogorčenim i teškim borbama, krvavim po neprijatelja. Na ostalim istočnom bojištu neprijatelj je, ponavljajući svoje bezuspješne napadaje imao velike i krvave gubitke. Na bojištu u Laponiji oduzeli su njemački brzi lovci uspješne podhvate. Zrakoplovstvo je u jakim borbenim lovačkim sastavima u valovima napadalo neprijateljske postave i odjele, koji su napadali. U borbama u zraku ili na tlu uništeno je 70 neprijateljskih zrakoplova, dok su izgubljena samo četiri vlastita.

— U području jugoistočno od Mechilija skupine njemačkih bojnih kola iznenadile su i teško porazile neprijateljske odjele. Zarobljena su četiri topa sa streljivom i traktorima, te nekoliko desetaka vojnika, dok su uništene dvije bitnice i dva oklopljena samovoza. Skupine njemačkog zrakoplovstva napale su i pogodile sigurnim pogodcima bomba neprijateljske kolone na hodu u okolici Ain El Gazale, kao i lučke naprave Tobruka. Tokom zračnih borba oborena su tri neprijateljska aparata.

— Na poluotoku Kerču neprijatelj je ovih dana ponovio svoju navalu, poduprt s bojnim kolima. Ove navale razbile su se o hrabru obranu njemačko-rumunjskih odjela. Sovjeti su imali i visoke krvave gubitke i izgubili su 40 bojnih kola. Tim je tokom u posljednja tri dana na ovom bojnom odsjeku uništeno u svemu 156 neprijateljskih bojnih kola. Na drugim mjestima istočnog bojišta u žestokoj snježnoj vijavici odbijene su neprijateljske navale. Jake skupine bojnih lovačkih zrakoplova podupirale su Brzi čamci napali su u Kanalu jednu skuborbe na zemlji te uništili 45 zrakoplova. pinu britanskih razarača i torpedirali jedan razarač, koji je nakon dvije jake detonacije potonuo. U srednjem Atlantiku jedan njemački bojni zrakoplov potopio je jedan britanski trgovački brod od 2.000 brt.

Službene vijesti Ustaškog pokreta

10. TRAVANJA PROGLAŠEN NARODNIM BLAGDANOM

»Narodne Novine« donose zakonsku odredu, kojom je dan 10. travnja proglašen državnim blagdanom, a koja glasi:

§ 1. — Dan 10. travnja, kao dan osnutka Nezavisne Države Hrvatske proglašuje se državnim blagdanom. Tog će dana svake godine mirovati sva priradna djelatnost osim u onim poduzećima, u kojima se prema naravi poduzeća ne smije posao obustaviti. Odluke o tome, na koja se poduzeća to odnosi, izdavat će ministarstvo za obrt, veleobrt i trgovinu.

§ 2. — Poslodavci su dužni svima svojim namještenicima i radnicima na dan 10. travnja, ako ne pada u nedjelju, plaćati ugovorenu plaću, kao da su ovi radili osam sati.

§ 3. — Provedba ove zakonske odredbe povjerava se svima ministarstvima, svakome u njegovom djelokrugu.

POGLAVNIK JE POTVRDIO SABORSKI ZAKLJUČAK O NIŠTETNOSTI DRŽAVNIH ČINA OD 1. XII. 1918. DO OSNUTKA NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

»Narodne Novine« donose: Proglašen je ovaj zakon, kojim se svi državnopravni čini, stvoreni od 1. prosinca 1918. do osnutka Nezavisne Države Hrvatske, a koji se tiču hrvatskog naroda i njegove državnopravne samobitnosti, proglašuju bez pravne moći i ništetnima:

Ja, Poglavnik Nezavisne Države Hrvatske potvrđujem priloženi mi po Hrvatskom državnom saboru saborski zaključak, stvoren na sjednici od 28. veljače 1942. i proglašujem ga kao zakon koji glasi:

§ 1. — Hrvatski državni sabor kao predstavnik hrvatskog naroda u svom njegovu povjesnom i državnom obsegu, izjavljuje, da su svi državnopravni čini, koji su stvoreni od 1. prosinca 1918. sve do osnutka Nezavisne Države Hrvatske, a koji se tiču hrvatskog naroda i njegove državnopravne samobitnosti, za hrvatski narod bez svake pravne moći i ništetni.

Ujedno Hrvatski državni sabor izjavljuje, da pozdravlja i prihvaća u punoj moći na čitavom državnom području hrvatskog naroda sve državnopravne čine, stvorene prigodom osnutka Nezavisne Države Hrvatske i nakon toga.

§ 2. — Ovaj zakon zadobiva pravnu moć danom proglašenja u »Narodnim Novinama«.

Dano u Zagrebu, dne trinaesti ožujka 1942.

Ministar pravosuđa i bogoštovlja:

Dr. MIRKO PUK v. r.

Poglavnik
Nezavisne Države Hrvatske
Dr. ANTE PAVELIĆ v. r.

ANTE MOŠKOV — USTAŠKI PODPUKOVNIK

Na temelju Ustaškog ustava toč. 7. i 13. te odredbe Glavnog Ustaškog Stana o ustrojstvu Ustaške vojnice br. 24-34 .toč. 10 promičem ustaškog bojnika Antu Moškova u čin ustaškog podpukovnika u Poglavnikovoj tjelesnoj bojni. — Za Dom spremni! — Dano u Glavnom Ustaškom Stanu.

Poglavnik:
Dr. ANTE PAVELIĆ v. r.

IVAN PREGRAD, POVJERENIK U GLAVNOM USTAŠKOM STANU

Objavljuje se ova Poglavnikova odredba o imenovanju:

»U smislu točke 8. ustava Ustaše Hrvatskog oslobodilačkog pokreta imenujem ustašu Ivana PREGRADA, carinskog posrednika, povjerenikom u Glavnom Ustaškom Stanu«.

Dano u Glavnom Ustaškom Stanu.
Dana 7. ožujka 1942.

Poglavnik:
Dr. ANTE PAVELIĆ, v. r.

OSUDE USTAŠKOG STEGOVNOG SUDA

Dana 7. ožujka 1942. održana je rasprava protiv čarkara Dragutina Škrlina i čarkara Zvonka Šoštarića oba iz 6. Sata Ustaške vojnice zbog kaznenog djela iz § 64. od I. V. kz.

Nakon provedene rasprave pod predsjedanjem predsjedatelja g. Božidara Sokolića i zastupnika optužbe državnog tužitelja Milivoja Jankovića te branitelja optuženih dr. Josipa Wieznera, odvjetnika u Zagrebu, donijela je porota osudu, kojom se oba optuženika oglašuju krivim za gore navedena kaznena djela, te se za oba djela, a primjenom § 17. V. kz. kažnjavaju svaki sa mjesec dana zatvora.

OBAVIJEST GLAVNOG USTAŠKOG STANA

Ovime se obavještava, da je

URED ZA PROMIČBU GLAVNOG USTAŠKOG STANA

preselio u nove, zajedničke prostorije, gdje se nalaze svi odjeli kao

UPRAVA I UREDNIŠTVO VIJESNIKA HRVATSKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

„USTAŠA“

te se mole sve ustanove, uredi, društva i osobe, da od sada sve dopise, obračune, naručbe i rukopise šalju s oznakom odjela na naslovnika:

URED ZA PROMIČBU GLAVNOG USTAŠKOG STANA, ZAGREB, BERISLAVIĆEVA UL. 10.

UPOZORENJE UREDNIŠTVA I UPRAVE

Upozorujemo naše čitatelje i predplatnike, da će naš slijedeći broj »Ustaša« izaći kao dvobroj na dvostrukom opsegu od 32 stranice, te će prema tome stajati 4.— Kune. To će biti naš uskrsni broj, u kojem ćemo ujedno obuhvatiti i godišnjicu osnutka Nezavisne Države Hrvatske. Upozorujemo već sada sve naše čitatelje, ako žele da im se taj jubilarni dvobroj pošalje u većem broju, da nam to unaprijed jave.

UREDNIŠTVO I UPRAVA USTAŠE

»Ustaša« vijesnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. Izdaje Glavni Ustaški Stan. Ravnatelj: Mijo Bzik, poglavni pobočnik. Urednik: Stanislav Polonijo, Berislavićeva ul. 10. — Uredništvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. Brzoglasi: Uredništvo: 79-00; Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 30.499. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 2.— Kune. — Pretplata: mjesečno 8.— Kuna, četvrtgodišnje 24.— Kune, polugodišnje 48.— Kune, godišnje 96.— Kuna. — Tisak Tiskare ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara: Viktor Smokvina, Zagreb, Medovićeva ul. 2.

USTAŠKE
POSTROJBE
NA SPROVODU
ČASNIKA SERTIĆA

USTAŠE
NOSE LIJES
MRTVOG DRUGA

ŽALOBNA POVORKA
PROLAZI

DILJEM HRVATSKE SVE RADI I IZGRAĐUJE